

Mentor

objavljani list

publikacija

Štev. 8 Letn. XXII 1934-35

Vsebina 8. številke.

	Stran
Msgr. Dr. Tihamér Tóth (z avtorjevim dov. prevedel F. K.) / Čista mladost	169
Jože Dular / Srečanja na veliki petek	173
Jelko Erzin / Kadar vzhaja beli dan	174
Janko Mlakar / Spomini	175
Jelko Erzin / V bukovem gozdu	178
Fred Bralle / Na straži v mraku	178
Po P. Schotteju V. Bohinec / Povest o morski kači	179
Trudopolk / Meža voda je šumela	184
Jelko Erzin / Cvetna nedelja	187
Drugošolec / In kar čez noč	187
Ivan Vesen / V parku	187
Franco Dolenski / Janez Zanikernež	188
Obzornik /	
Nove knjige	189
Prestave	191
Naši zapiski	191
Pomenki	191

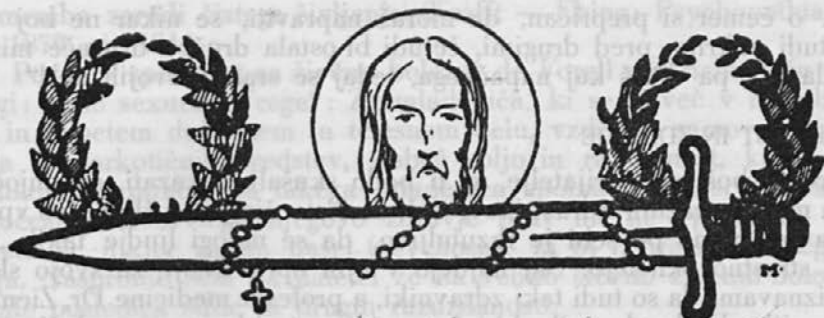

Uredništvo lista: Prof. dr. Joža Lovrenčič, Ljubljana, Zrinjskega c. 7. - Na uredništvo se pošiljajo vsi rokopisi in dopisi, ki so namenjeni za objavo v listu. - Rokopisi se ne vračajo. - Uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7. - Na upravo se naslavljajo vsa naročila in reklamacije.

Vsak naročnik, naj dobiva list naravnost na svoj naslov ali pa pri poverjeniku, mora poravnati naročnino v prvi polovici letnika, sicer ne bo dobil več šeste številke.

Mentor izhaja v Ljubljani med šolskim letom vsakega 1. v mesecu. - Izdaja ga konzorcij (odg. prof. Janko Mlakar, Ljubljana, Ilirska ulica 25.) - Urednik prof. dr. Joža Lovrenčič. - Tiska tiskarna Veit in drug, družba z o. z., Vir, p. Domžale, (P. Veit, Vir.) - Celoletna naročnina za dijake Din 30.—, za druge in zavode Din 40.—, Posamezna številka Din 4.—, Plačuje se naprej. - Štev. ček. računa pri poštni hranilnici v Ljubljani 14.676. - Naročnina za Italijo: Lit. 10.— za dijake, Lit. 15.— za druge; za Avstrijo: S 4.— za dijake, S 6.— za druge. - Plačuje se po italijanskih, oziroma avstrijskih čekovnih položnicah „Katoliških misijonov“ v Grobljah pri Domžalah. - Naročnina za Ameriko 1 dolar, za vse druge kraje vrednost 4 švic. frankov. - Poverjeniki-dobivajo za vsakih 10 plačanih izvodov enajstega zastonj. - Plačati pa morajo vso naročnino za vse naročene izvode pred izidom šeste številke vsakega letnika.

MSGR. DR. TIHAMÉR TOTH, UNIV. PROF. V BUDIMPEŠTI:

ČISTA MLADOST

Z avtorjevim dovoljenjem prevedel F. K.

KDO JE BOJAZLJIVEC?

„Strahopetnež si, bojazljivec!“ Dà, le imejte me za norca, toda ujeli me ne boste, ne boste me speljali na led, ne! Kje pa je treba več poguma in volje: če hoče doseči junaško zmago nad nečistimi skušnjavami, ali pa da se pod silo svojih telesnih nagonov zvijaš kot trst, katerega veter maje? Kdor kljub vsemu posmehovanju in nagajanju pokvarjenih tovarišev ostane nepremagljiv in stoji krepko na dobri poti svojega trdnega sklepa in noče več pasti v greh, bo končno le vse prisilil, da ga bodo morali iz dna svoje duše spoštovati. Pred takim odločnim fantom se odkrijem in ga pristrčno pozdravljam, ker njemu so namenjene besede sv. pisma: Fecit mirabilia in vita sua. Storil je čudovite stvari v svojem življenju. (Eccl. 31, 9)

Vselej se stresem v duši, kadar se spomnim vseh tistih nesrečnih mladeničev, ki norijo in tekajo za zlom sle kakor bedaste ovce v prepad. Odločno reci: Nočem biti opica, da bi vsakega posnemal in oponašal! Značajan fant je samo tisti, ki je sposoben plavati tudi proti vodi. Če vidiš in dobro veš, da si na pravi poti, naj te z nje ne spravi slabi zgled pokvarjenih tovarišev. Lahko spremeniš svojo obleko, nikdar pa ne smeš spremeniti svojega obnašanja, svojega značaja.

Kako bi mogel dopustiti, da bi nate vplivali ravno pokvarjeni fantje? Koliko je pa vredna njih moralnost? Prav nič! Z ničlo pa res ne moreš množiti ne deliti!

Se li spominjaš tiste basni, ki pravi, da so se živali posmehovale človeku, ker hodi pokonci, namesto da bi se plazil po štirih kakor one? Ko bi prišel v umobolnico, bi nemalokrat slišal, kako bolniki kričijo za zdravnikom in se iz njega norčujejo! Pa misliš, da se zdravnik kaj meni za to? Zato pa nikdar ne verjemi, da si strahopetnež, če se ogibaš družbe pokvarjenih ljudi; ne verjemi, da se jih bojiš, če bežiš pred njimi. Nisi bojazljivec, ne! Misliš, da je vse človeštvo bojazljivo, če se ogiba in beži pred bacili kolere? Ali naj bo „hraber“ tisti tvoj tovariš, ki se „junaško“ vrže v vsako, tudi najmanjšo blatno mlakužo in po njej brodi z jezikom, z očmi, z dejanji? Beri, kar piše poganski modrijan Epiktet: „Če delaš kaj

takega, o čemer si prepričan, da moraš napraviti, se nikar ne boj tega delati tudi odkrito, pred drugimi, četudi bi ostala družba drugače mislila in sodila. Če pa delaš kaj napačnega, tedaj se sramuj svojih del!“

ČISTOST IN ZDRAVJE

Srečal boš take prijatelje, ki ti bodo skušali dokazati, sklicujoč se celo na mnenje raznih zdravnikov, češ, da čisto življenje škodljivo vpliva na zdravje. Samo po sebi je razumljivo, da se mnogi ljudje takih „dokazov“ strastno oklenejo. Šaj najdejo v njih opravičenje za svojo slo... Rad priznavam, da so tudi taki zdravniki, a profesor medicine Dr. Ziemsen pravi o njih: Vsak zdravnik, ki tako svetuje, stori brezvestno zločinstvo!¹

Neverjetno je, koliko mladih fantov, med njimi tudi najboljših, se da zapeljati. Dà, slepo verjamejo, da mora zboleti, da postane nervozen tisti, ki čisto živi! Revež! Od vseh strani ga napadajo pokvarjeni tovariši in mu polnijo glavo z neumnimi, nečistimi mislimi, da navsezadnje siromak že res začinja dvomiti sam nad svojimi odločnimi nazori. In če se ponoči zbudi, ker ga boli glava, če mu srce malo močneje bije ali če se ga oprijemlje slabost ali kaj temu podobnega, mu že šine v glavo misel: „Lej no, mogoče je pa le res! Bolan bom, nervozen bom.“

Predragi! Nikar se ne daj zapeljati takim nespametnim mislim. Denimo, da bi bilo to le res. Zdravje, ljubi moj, ni ravno največja sreča, največji zaklad na svetu. Značaj, poštenje, čistost srca, to je neprimerno več vredno. Pa če bi res tudi moral kaj malega pretrpeti, bi li smel radi take malenkosti omadeževati čistost svoje duše?

Toda to ni res! Ni res, da čisto življenje sploh more kaj škodovati tvojemu zdravju! Ali bi mi mogel pokazati samo eno zdravniško, strokovnjaško delo pisatelja, ki bi si upal javno, pred znanostjo braniti to, kar morebiti trdi? Pokažite mi samo enega takega zdravnika, ki resno pojmuje svoj poklic in bi mogel dokazati eno samo bolezen, katero je povzročila moralna čistost. Kaj takega ne boste našli na vsem svetu. Nasprotno, veliko število knjig pa je, ki se pečajo s strašnimi posledicami nečistih grekov. Res, da so tudi taki „zdravniki“, ki skušajo ugoditi nizkotnim nagonom mladine, da si naberejo več denarja, in ki v privatnem razgovoru odobravajo nečiste grehe; toda pravi strokovnjaki v zdravniški vedi se o tem popolnoma drugače izjavljajo.

KAJ PRAVI ZDRAVNIŠKA ZNANOST?

Ko je neki sedmošolec prečital tole mojo knjigo, mu je rekel brat, ki je obiskoval vseučilišče: „Ta stvar ni ravno tako strašno resna! Je že vse lepo, kar se tu bere, malo pretirano je pa vendarle; vidi se, da je to pisal duhovnik! Samo to je res, da ni prav, če človek prezgodaj „s tem“ začne; ko pa je že dvajset let star...“

A tako, dragi moj!? Zdaj smo na jasnem. Vse to le preveč diši po „farjih“!

Beri no, kaj pravijo nekateri zdravniki, profesorji svetovnega slovesa, ki pa niso in ne bodo duhovniki! Vsak normalno razvit človek lahko živi čisto in v njegovem zdravstvenem stanju ne bo nastala nobena

¹ Dr. med. Aug. Müller: Ihr sollt keusch und züchtig leben. Oranienburg, str. 11.

sprememba zaradi čistega življenja. (Krafft — Ebing: Psychopathia sexualis, 1876, str. 104.)

Poznani specialist za živčne bolezni dr. Forell v Zürichu piše v svoji knjigi: „Die sexuelle Frage“: Za mladeniča, ki se, živeč v rednih prilikah in napetem duševnem in telesnem delu, vzdržuje samovoljnega draženja in narkotičnih sredstev, slabeč voljo in razsodnost, kakor so na pr. alkoholne pijače, za takega mladeniča spolna zdržnost ni nekaj nemogočega. Zaradi tega njegovo zdravje prav nič ne trpi. Take živčne bolezni še nikjer nisem našel (psychosis), ki bi izvirala iz čistega življenja. Nasprotno sem pa naletel že na veliko število živčnih bolezni, ki so bile posledica sifile in drugih razuzdanosti.

Dr. Rossier: Čutim se srečnega, da sem lahko v številu tistih, ki si upajo trditi, da čisto, deviško življenje za vsakega mladeniča ne more biti najmanj škodljivo. Želel bi povedati vsakemu posameznemu posebej, naj ne verjame nobenemu zdravniku, ki mu priporoča, naj ne živi čisto pred svojo poroko, ker je ta njihov nasvet lažnjiv in škodljiv.

Dr. Herbst, nürnberški zdravnik: Ne povzroča li organizmu ravno toliko škode, če se odrečemo spolnemu uživanju, kakor če se vdamo razuzdanosti? Najodločneje trdim, da je vsaka taka trditev laž. Popolna spolna zdržnost ne povzroča absolutno nobene škode. Kdor trdi drugače, ta je na napačni poti, ali pa si išče plitvega izgovora za svoja grešna dejanja. Zraven tega pa še povem: Popolna spolna zdržnost ni samo možna, temveč je zelo možna, le preživeti jo je treba ne samo telesno, temveč tudi duševno. Od takih dejanj je treba zadrževati ne samo telo, ampak tudi domišljijo. Čisto življenje je možno, — ne samo v resnici možno, — temveč ga spremlja obenem tudi velik blagoslov!

Na drugem mednarodnem kongresu v Bruslju (1.—6. septembra 1902) za nego zdravja in čistosti, so enoglasno izrekli sledeči zaključek: „Prav posebno moramo poučiti mladino, da čisto življenje niti najmanj ne škoduje zdravju, nasprotno, z zdravstvenega in zdravniškega stališča ga brezpogojno priporočamo.“

Dr. Surbled: „Čisto življenje je mogoče in ni nikakor škodljivo. Iz nečistega življenja pa izvira mnogo bolezni, radi čistega življenja pa nikdar in nikoli nobena. To se vidi tudi iz tega, da se debele zdravniške strokovnjaške knjige bavijo z boleznimi, ki nastanejo radi spolnih prestopkov; nasprotno pa bolezni, ki bi jih povzročilo čisto življenje, čakajo še na svojega pisatelja. V zadnjih, najnovejših časih se je pojavila na zborovanjih in po časopisih trditev, da čisto življenje in popolna zdržnost škoduje zdravju, mi pa enoglasno, po lastnih izkušnjah izjavljamo, da je to popolnoma napačno. Niti en slučaj bolezni, sploh nobene slabosti ne poznamo, o kateri bi se moglo ugotoviti, da je nastala iz popolnoma čistega in zdržnega življenja. (Medicinska fakulteta v Kristijaniji, podpisani zdravniki: J. Nikolayson, E. Winge etc. etc.)

Popolna spolna zdržnost je za neoženjenega, spolno zrelega človeka ne samo zahteva moralnega zakona, temveč tudi higijene. Prav rad ponavljam strogi, toda resnični izrek Möbiusov: „Vsak zdravnik, ki bi trdil nasprotno, je hujši od kuge.“

Toliko zagotovo vem, da sem videl prav mnogo takih, ki jih je razuzdanost vrgla v največjo bedo, da se jim je omračil um in da so ohromeli. Dvajset vrst bolezni vam lahko naštejem, ki jih povzroči pre-

grešni način življenja; toda niti ene bolezni ne poznam, ki bi jo povzročilo čisto življenje. (Mantegazza, v knjigi: Gradius: Kompass für den deutschen Studenten, Herder 1922, 157.)

Ravno isti Mantegazza, laški fiziolog, piše: Blagoslov čistega življenja lahko občuti vsak človek, prav posebno pa mladina. Njih bistri spomin in razum se učvrstita, mislijo lahko vstrajno in živahno, voljo imajo živo in močno in njih značaj je kakor jeklen. Nobeno steklo nam ne pokaže naše okolice v tako nebeško lepih barvah kakor prizma čistosti, ki meče svoje mavrične barve in žarke na vse stvari tega sveta in nam deli radosti brez vsake sence.“ (Foerster: Jugendlehre, 1913, str. 625.)

V isti Foersterjevi knjigi piše dr. Eulenburg, profesor za živčne bolezni na univerzi v Berlinu: Dvomim, da bi bil sploh kdo, ki pametno živi, da bi zaradi spolnega zatajevanja zbolel in postal nervozen. To trditev, ki se tolikokrat sliši, smatram za prazno in škodljivo besedičenje.“ Taisti dr. Eulenburg piše v svoji knjigi „Neuropathia sexualis virorum“: V krogu raznih posvetnih ljudi prav zelo radostno sprejemajo in, žal, tudi nekateri zdravniki javno ali privatno odobravajo mišljenje, da spolna zdržnost in zatajevanje brezpogojno škodujeta, in predvsem zelo, zelo kvarno vplivata na razvijajočo se mladino; tako mišljenje mladino naravnost podi in žene v prepovedano spolno življenje. Takemu mišljenju ne moremo nikdar dovolj javno in glasno in pogosto nasprotovati. (Wegener, Wir jungen Männer, Düsseldorf 1906, str. 151.)

Oesterlen pravi (Handbuch der Hygiene): „Naj se fant in dekle le naučita premagovati se, dokler ne pride njun čas. To jima ne bo težko, če premislita, da je vsa njuna bodočnost, prav posebno pa zakonska sreča, odvisna samo od mladostnega življenja. Mladini je treba razložiti in povedati, da so zdravje, podjetnost in moška zavest bogati sadovi mladostne zdržnosti (Szujtsai: A tiszta eletröl, Budapest, 1906, str. 174.)

Zdravnica Dr. Emanuela Meyer piše, da je spolna zdržnost mogoča brez vsake škode za zdravje. To so dokazali milijoni. E. Meyer: Vom Mädchen zur Frau, Stuttgart 1917 (121).

Dr. Stark, svetnik ministrstva za zdravje: „Nisem tega mišljenja, da spolna zdržnost povzroča živčne bolezni. Niti enega takega slučaja ne poznam.“

Dr. Kornig pa jasno piše: „Nobena čednost na zemlji ni bolj poplačana kakor čistost in zakonska zvestoba.“ (Warnungszeichen am Lebenswege junger Männer.)

Zdravniki, ki mladim ljudem priporočajo, da iščejo spolnega užitka izven zakona, so nepošteni in lahkomišelní. Če se zdravniku mlad človek zaupa in se pritožuje, da ga boli glava, da mu srce premočno bije, mora resno preiskati in ugotoviti, če morda ne pije preveč vina, piva, čaja, kave, ali da ni strasten kadilec, ali preveč ne sedi, ali da ne tiči kje drugje vzrok njegovemu bolešnemu razpoloženju; toda tako brezsrčnega nasveta mu ne sme nikdo dati. (Dr. Hersen, prof. v Lausanni.)

„Mladeničem se ne more nikdar dovolj glasno poudariti, da zdržnost še nikoli ni nikomur škodila, čutne naslade pa mnogim“ (Sticker).

Dr. Mey: V 30 letni praksi sem imel dovolj priložnosti, da sem videl neštevilne žrtve razuzdane nečistosti, nisem pa videl ene edine žrtve zdržnosti. (E. Hammelrats: Teutonenkraft und sexuelle Frage, Trier 1917, str. 65.)

Dr. med. H. Paull, šolski zdravnik v mestu Karlsruhe, piše v svoji knjigi Halte deine Jugend rein (Stuttgart, str. 62—63): „Očitek, ki ga površni ljudje večkrat navajajo, da nastanejo različne bolezni, če se ne ugoti spolnim nagonom, je popolnoma neutemeljen. Takšne bolezni, ki bi izvirale edinole iz tega, ker se ne bi kdo vdajal spolnim nagonom, ni doslej odkril še noben zdravnik na svetu. Noben vesten zdravnik še ni trdil in ne more trditi, da je zdravemu človeku, če hoče ostati zdrav, potrebno ugoditi spolnim nagonom. Izločevanje, ki včasih nastane tudi pri ljudeh, ki čisto živijo, in ki ga nevedneži smatrajo za bolezenske znake, sploh ni noben pojav bolezni. To je nekaj res čisto naravnega. Najbolj pa naglašam, da zaradi čistega življenja ni še nihče obolel.“ — V isti knjigi str. 70 pa pravi: „Zahteve verske nravnosti se popolnoma strinjajo z zahtevami higijene. Dà, priznati moram, da dobi verska nravnost od strani higijene najlepše spričevalo ravno v pogledu spolnega življenja.“

To je samo nekaj izpiskov iz izjav, ki so jih dali resni in zanesljivi zdravniki in ne duhovniki! Tem izjavam prištej še grozno bedo in številne bolezni, ki vedno spremljajo razuzdano življenje, in še dejstvo, da morajo zaradi prekletstva morda ene edine noči tisoči in tisoči trpeti v dolgoletnih mukah in telesno in duševno popolnoma propadati, — potem veš, koliko resnice je v besedah pokvarjenih tovarišev, ki ti govorijo, da je čisto življenje nemogoče in da škodljivo vpliva na naše zdravje. Potem jim še pokaži tiste neštevilne bolnice in norišnice, kjer trpe žalostne žrtve nečistega življenja, in jih vprašaj, naj ti pokažejo samo eno edino bolnišnico, kjer oskrbujejo bolnike, ki bi zboleli zato, ker so čisto živeli. Samo eno edino tako bolnišnico naj ti pokažejo!

Kar smo videli pri posameznih ljudeh, velja tudi za cele narode. Zgodovina nam ve povedati o velikih narodih, ki so propadli zaradi nečistovanja, ne pozna pa niti enega, katerega bi bilo uničilo čisto življenje.

(Dalje.)

JOŽE DULAR:

SREČANJA NA VELIKI PETEK

1.

Preko hriba so se podili oblaki in veter je vrtinčil prah na cesti. Po klancu je prihajal berač, lajna mu je visela ob strani in na njegovem klobuku je nihalo petelinje pero. Ustavil se je pred krčmo in položil lajno na klop.

Gruča ljudi se je zbrala okoli njega. Pa je spregovoril krčmar in dejal trdo in oholo: „Zaigraj nam, stavec, če hočeš kosec kruha!“

Berač se je ozrl na lajno. Njena kljuka je bila trikrat zavezana z rdečim motvozom.

„Zaigraj, človek, dokler nas ne mine potrpljenje!“ je prigovarjal krčmarjev soсед. „Ni upravičen zahtevati jedi, kdor je ne zasluži!“

Berač je ostal neodločen.

„Ne morem, prijatelji dragi, ne morem! Danes je dan smrti in zvonovi molče. Kako naj bi pela moja pesem?“

Ljudje so se zasmejali, kakor da stoji pred njimi cirkuški glumec in jih zabava s svojimi neslanostmi.

Prosjak je zadel lajno na rame, zmeden in truden je bil njegov pogled.

„Zbogom, prijatelji moji!“ je rekel in beseda se mu je tresla. „Veliki petek je danes, pa ste pri polnih skledah pozabili na smrt in na Boga. Ne zamerim vam, ljudje!“

Nisem vaš sodnik in tudi vaš hlapec nisem! Dovolj je poti in dobre ljudi bom našel, še preden bo zagorela prva zvezda na nebu.“

Tako je rekel in odšel.

In zresnili so se jim obrazi, nihče ni spregovoril besede, kakor da ne vedo odgovora.

2.

Hodil sem po cesti, brez misli in namena. Veter še ni prenehal in narahlo so se pozibavala drevesa na polju.

Ob starem znamenju kraj ceste je sedel človek. Dolga brada mu je padala na prsi in njegova obleka je bila podobna talarju.

Ko sem stopal mimo njega, je nenadoma vstal in spregovoril.

„Mladec, ali ne veš, da na veliki petek sreča človek samega sebe? Čemu postavaš, ko je cerkev blizu in so vrata odprta!“

Človek ob znamenju je iztegnil roko in pokazal preko njiv na cerkev.

„Tja pojdi, da boš srečal samega sebe. Duša se ti bo odkrila, pa se boš spomnil in pretehtal svoje življenje. Opaši se in ognji plašč, zakaj veliki petek je danes in vstajenje je blizu.“

Starec je povetil desnico, jaz pa sem šel.

Ko sem stopil v cerkev, so klečali ljudje ob božjem grobu, v školjkah so se na olju pozibavali drobni plamenčki in pomladno cvetje je sililo preko oltarja. Pravkar je ugasnila najmanjša sveča in nekdo je vrgel denar v nabiravnik, da je zazvenelo po temnem prostoru.

Veter je potegnil skozi priprto okno. Stara žena je polglasno molila.

Druga sveča je ugasnila, ko sem stopil iz cerkve.

In ravno takrat so se pretrgali oblaki, da je posijalo sonce skozi ozko razpoko na nebu. Postovke so letale okoli zvonika in jekleni bratje v njem so čakali, da jih velika sobota odveže miru in molčečnosti.

3.

Dan se je nagnil, pota so se zavozlala in romarski človek je stopil čez prag.

V rokah mu je trepetala svetilka, obraz je bil tih in spokojen. Sleherni nihaj luči je risal na steno zamolkle sence in zunaj je lajal pes.

„Kam, romar? Kam vodijo tvoja pota?“ je vprašal nekdo brez pozdrava.

Človek na pragu je vzdignil svetilko, da je obsijala naše obraze.

„Nikamor in povsod,“ je odvrnil mehko. „Dolga je pot, pa sem se oglasil mimogrede. Ničesar nisem vzel s seboj, ne zlata ne srebra, ne torbe ne kruha, ne dveh sukenj ne palice, zakaj romar je vreden svojega plačila.“

Luč na pragu je ugasnila in na cesti so onemeli koraki.

Spogledali smo se. Pa nam je bilo težko, da mu nismo dali niti kruha niti soli.

JELKO ERZIN:

KADAR VZHAJA BELI DAN

Kadar vzhaja beli dan
nad planinami
in nebeško sonce
sije nad ravninami,
vsa природа radostna
se iz sanj zbudi,
vse prepeva in na delo
pohiti.

Doba sonca sije nam,
doba mladih let,
ven na prosto, dan je naš,
prost odpira se nam svet!
V bedne domovine čast,
dvignimo moči,
da zanamcem lepša doba
zažari.

SPOMINI

Svoje „Spomine“ sem sklenil z novo mašo. Slišal sem pa, da bi tisti, ki so zvesti ostali „Mentorju“, radi vedeli, kako se mi je godilo potem, ko sem bil „povišan“ iz šolskih klopi za kateder, torej v času, ko nisem več jaz nagajal, marveč ko so mi druge in drugi nagajali. Tem radovednicam in radovednežem bi prav rad in prav lahko ustregel, če bi bil pisal dnevnik. Danes mi je jako žal, da ga nisem. Torej nimam prav nič zapisanega, niti starih katalogov ne. Vse moje pedagoško delovanje je zavito in zastrto v nekako meglo.

Pred več leti sem hodil po Zillertalskih Alpah in med drugim prišel tudi na Olperer. Nad menoj je bilo sončno, jasno, spodaj je pa valovilo neizmerno megleno morje, iz katerega je le tuintam molel kak snežen vrh. Prav tako je z mojo preteklostjo v šoli. Le tuintam mi vstane v spominu kak znan obraz ali kak dogodek, vse drugo je zavito v meglo pozabljenosti. Zadnja leta, odkar sem prenesel svoje delovanje z Bleiweisove ceste na Kongresni trg, bi seveda prav lahko točno popisal, toda držati se moram časovnega reda. Zato bom posegel tudi v prejšnje stoletje in skušal oteti pozabljenosti, kar bi morda mladino zanimalo.

PRVA ŠOLSKA URA

V septembru leta 1897. sem nastopil v Postojni svojo prvo službo. Kot drugi kaplan sem moral prevzeti vso šolo. V zavesti svoje pedagoške nezmožnosti se je nisem prav nič veselil. Nekoliko dni sem preživel še v družbi svojega prednika in tovariša gospoda Jožefa, ki je bil prestavljen nekam na Dolenjsko. Ta čas je dobri gospod porabil zato, da mi je razložil dolžnosti, ki so me čakale, in mi dal prav specialna navodila za uspešno šolsko delovanje.

„Janko,“ mi je rekel med drugim, „brez palice ne boš nič opravil. Zlasti pri fantih iz Zagona in z Malega Otoka je to, če ne edini, pa vsaj najuspešnejši učni pripomoček. Če jih ne boš tepel, te bodo imeli za slabiča in se iz tebe norčevali.“

To so bile seveda vse drugačne „pedagoške“ smernice, kakor one, ki sem jih bil slišal pri pedagogiki. Profesor Zupančič nas je učil, da moramo prijazno in ljubeznivo postopati z nežno mladino in z lepo besedo vplivati na razum in srce. Ko sem to g. Jožefu omenil, je zamahnil z roko in dejal: „Teorija in praksa je dvoje, kar se redko kdaj ujema. Naj le pride Zupančič z „lepo besedo vplivat“ na naše zagonske in otoške lumpe, bo videl, koliko bo opravil!“

Svojo prvo šolsko uro sem imel v prvem razredu. Mislim, da se nikdar pozneje nisem tako skrbno pripravljal, kadar sem šel v začetku leta med abecedarje. „Nastopni“ govor sem si celo napisal in se ga naučil na pamet. Tako „oborožen“ sem stopil pogumno pred svoje mlado občinstvo. Bil sem takoj neprijetno iznenaden. Pri molitvi so se samo nekateri nekoliko prečrtali po obrazu, kar naj bi bilo pokrižanje, očenaš sem pa zmolil večinoma sam. Nekaj jih je poskušalo z menoj moliti, pa so že pri „vsakdanjemu kruhu“ obupali in utihnili. Jaz sem se temu silno čudil; toliko da nisem zrojil in jim dal očenaš za kazen desetkrat prepisati. . . . Sodil sem namreč po sebi, ki sem bil, še preden sem šel v šolo,

„doma“ celo v raznih grehah zoper Sv. Duha in v tujih grehah, o poglavitnih grehah in drugih molitvicah pa niti govorim ne. Vendar sem se premagal in začel govoriti o važnosti, vzvišenosti in lepoti krščanskega nauka. Naenkrat se nekaj otrok spusti v glasen jok in uren tek. Niti vrat niso utegnili za seboj zapreti, tako se jim je mudilo iz šole. Ker zglede vleče, so jo tudi drugi potegnili za njimi v zlato prostost. V razredu jih je ostalo komaj polovica, pa tudi ti so se že začeli sumljivo premikati.

Da bi rešil svoje dobro ime kot pedagog — kolikor se je dalo sploh rešiti — hitim za ubežniki v vežo. K sreči so bila hišna vrata zaprta, sicer bi se bila že vsa meni poverjena čreda razkropila po trgu. Tako sem pa skušal z lepimi besedami vplivati na njihov razum, da bi spoznali, kako koristna naprava je šola, in na njihovo voljo, da bi se vrnili v razred. Toda ves moj trud je bil zastonj in že se je nekaterim posrečilo, da so z združenimi močmi odprli vrata, ko mi prihiti na pomoč iz drugega razreda gospodična učiteljica Gusti. Ko je zagledala ta semenj, ni dolgo oklevala.

„Otroci, kar hitro nazaj v šolo! Saj so gospod kaplan dobri, dali vam bodo podobice, če boste lepo pridni,“ jih je vabila in spravljala v sobo. Ko sem stal potem zopet ob katedru, je bil razen štirih ali petih, ki se jim je posrečilo ulti, ves razred zbran. Tu se odpro sunkoma vrata in v sobo privleče neka mati svojo ubežnico ter jo posadi na prvi prazni prostor.

„Tako, sedaj pa glej, da ostaneš tu! Gospod kaplan, če ne bo ubogala, jo tako nabijte, da se ji bodo naredile krvave klobase na ...“ je rekla in odšla.

Nadobudna hčerka pa menda ni hotela, da bi ji bil postregel s takimi krvavicami. Zato jo je popihala za materjo, kar se mi je zdelo popolnoma umevno. Jaz bi bil na njenem mestu prav tako naredil, če bi mi bil kdo obljubil klobase tam, kamor ne spadajo.

Kaj sem potem delal v šoli, ne vem več, pač pa se še dobro spominjam, da sem jako težko čakal konca ure, morda še težje kakor otroci. Ko sem prišel domov in potožil tovarišu Jerneju svoj sramotni poraz, me je tolažil, češ, da je vsak začetek težak. Njegova tolažba pa ni dosti zalegla. Zakaj dobro se spominjam, da sem nameraval prositi za drugo mesto, kjer bi ne imel toliko šole, pa sem še danes vesel, da nisem svojega sklepa izvršil.

V dobrem mesecu sem se v šoli že popolnoma udomačil. Sprijaznil sem se tudi s prvim razredom, ki sem ga bil podkupil s podobicami. Ta učni pripomoček mi je priporočila gospodična Gusti, in priznati moram, da ni slab. Zavitek podobice — in otroci so znali čez teden dni že lepo moliti.

Vem, da moderna pedagogika zametuje tako metodo kot nesodobno. Navzlic temu sem se je jaz posluževal v ljudski šoli, na liceju in v gimnaziji, to pa z najboljšim uspehom. Ko sem naslednje leto prišel v prvi razred, jih je znalo že več kakor polovica lepo moliti, ker so otroci od svojega bližnjega in daljnega sorodstva zvedeli, da dobe za nagrado podobice. Dà, nekateri so že znali celo šest glavnih resnic.

Iz nekdanje „Mladike“ mi je ostala v jako dobrem spominu deklica, ki so ji součenke dale ime „Šukica“. Podobica, ki jo je dobila

prvo uro za očenaš, jo je tako navdušila, da se je skoraj za vsako uro kaj novega naučila. Že takoj naslednjo uro je prišla h katedru z veselo novico, da zna vero in angel Gospodov. Ko sem ji dal podobico, je rekla nekako odločno: „Prosim, znala sem tudi vero.“

Jaz je pa nalašč nisem hotel razumeti in sem rekel: „Prav, si že pridna, zato sem ti dal tudi podobico, da jo lahko doma pokažeš.“

„Ta podobica je za angel Gospodov, za vero je pa še nisem dobila,“ mi je pojasnila in me nekam očitačoče pogledala.

Drugi pot je bila previdnejša. Ko sem prišel čez teden dni spet v razred, me je že čakala.

„Prosim, jaz znam šest glavnih resnic!“

Nesla je podobico v klop, nato je bila pa takoj zopet pri katedru.

„Prosim, jaz znam sedem svetih zakramentov!“

Ko je tudi s temi zasluženno podobico spravila v knjigo, je pa prišla s „štirimi poslednjimi reči.“

Čez štirinajst dni mi je že ponudila zapovedi, božje in cerkvene. Nato je nekaj ur mirovala. Kakor sem pozneje spoznal, se je vrgla z veliko vnemo na — grehe. In res mi je prišla neko uro h katedru in mi z največjim veseljem povedala, da zna prav vse vrste grehov. Do konca leta se je naučila vse „molitvice“, ki so bile zadaj v velikem katekizmu natisnjene. Na ta način prisluzene podobice je imela shranjene v škatli in jih vedno nosila s seboj v šolo. Večkrat sem jo videl, kako jih je pred uro ogledovala in preštevala kakor skopuh cekine.

Mimogrede povedano, je bila pa ta sicer jako ljubezniva Šukica že v prvem razredu velika grešnica.

Pri nauku o spovedi sem pri neki priliki omenil, da otroci v prvem razredu gotovo še nimajo smrtnih grehov. To moje mnenje je pa zadelo pri Šukici na velik odpor. Vstala je in rekla važno: „Prosim, jaz imam šest smrtnih grehov.“

„Ne, ne, gotovo se motiš. Morda so to le mali grehi, smrtni pa gotovo niso,“ sem ji skušal ugovarjati. Pa nisem nič opravil, Šukica je ostala pri svojem.

„Prosim, to so res pravi smrtni grehi!“

Drugi otroci so jo pri tej važni izjavi gledali s strahom in občudovanjem; s strahom, ker je bila taka grešnica, z občudovanjem pa, ker je bila tako pogumna, da je naredila že šest „pravih smrtnih grehov.“

Mislim, da so bili doma teh grehov precej sokrivi. Najbrž so ji pri vsaki malenkosti očitali, da je smrtno grešila.

Ko se je nekaj tednov pozneje Šukica pri spovedi očiščevala, je pokleknila v spovednico kakor veliki. Spovednik je sicer slišal njen pozdrav „hvaljen Jezus,“ grešnice pa ni nikjer videl.

„Vstani,“ sem jo opomnil.

„Bom pa vstala. Prosim svetega blagoslova ...“ začela je kar na glas, kakor bi bila v šoli vprašana.

„Govori tiho!“

„Bom pa tiho.“

Medtem sem šel k drugi spovednici pogledat, če je vse v redu.

„Kaj pa sedaj?“ zaslišim za seboj tenak glasek. Bila je zopet Šukica.

„Zmoli pokoro!“

„Sem jo že. Dve zdravimariji.“

„Pojdi tja k oltarju Matere božje pa še tam zmoli očenaš in zdravomarijo!“

Bila je pa kmalu zopet za menoj: „Kaj pa sedaj?“

„Sedaj pa pojdi lepo domov in pazi, da te kak avto ne povozi!“

„Bom že pazila,“ je rekla modro in jo oddrobila.

Šukica mala, ali se še spominjaš tistih srečnih časov, ko si bila kakor krilatec brez kril? Kje hodiš sedaj? Bog bodi s teboj in angel tvojih otroških let naj te varuje na vseh tvojih potih!

Vrnimo se k podobicam. V življenju sem jih veliko razdal, mladino sem z njimi razveselil, sebi pa olajšal delo. Seveda, moderna pedagogika jih je izbacnila iz vrste učnih pripomočkov kakor še marsikaj drugega. Svoje dni so imeli ob sklepu šolskega leta skušnjo, sodobno bi rekli, tekmo. Počastili so jo s svojo navzočnostjo predstavniki oblasti in godba. Tisti, ki so se najbolje odrezali, so dobili lepa darila. Vse to so odpravili, češ, da to ni vzgojno. Mladino moramo tako vzgojiti, pravijo sodobni „pedagogiki“, da bo svoje dolžnosti spolnjevala brez vsake sile, ki prihaja od drugod, bodisi v obliki kazni ali nagrade.

Otrok naj torej stori vse iz čuta dolžnosti! Radoveden sem, če tudi tisti, ki tako modrujejo, pišejo iz „golega čuta dolžnosti“, brez vsake nagrade. Saj vendar živimo v časih raznih častnih daril, odlikovanj, prehodnih pokalov in drugih otipljivih vzpodbud k uspešnemu delovanju. Seveda je vse to samo za odrasle, mladini naj pa zadostuje zavest, da je spolnila svojo dolžnost . . . (Dalje.)

JELKO ERZIN:

V BUKOVEM GOZDU

Sladka pesem je donela	Veterc lahko šepetal je,
skozi senčnat bukov les,	med vejevjem kakor dih.
dolgo, dolgo je zvenela,	Med mahovi in cvetovi,
zvon večerni pel je vmes.	pa šumljal je potok tih.

Čreda je odšla z dobrave,
mir je vladal čez in čez;
zdi se, kakor da bi Ave
tiho molil bukov les.

FRED BRALLE:

NA STRAŽI V MRAKU

Sonce v večerno mre simfonijo,	Bleda luč obseva bajonet,
rožnata zarja pogreza se v mrak,	nad glavo kriči mi gavran,
ob kamen udarja truden korak,	ko da iz dalje prišel je poslan
prečudno duša vriska melodijo.	o smrti pesem pet . . .

Pod mano hišic strehe mró,
morje zamolklo šumi
in daljne mi sanje budi,
ko k zvezdam išče okó.

POVEST O MORSKI KAČI

PO P. SCHOTTEJU V. BOHINEC

II.

CYRUS FIELD ZVEŽE EVROPO Z AMERIKO

Na Angleškem sta medtem tvrdki, pri katerih je družba bila naročila kabel, svoje delo dovršili. Amerika je dala na uporabo svojo največjo ladjo, parno fregato „Niagara“, ki je bila znana pod imenom „oceanski dirjač“, Anglija pa najboljšo ladjo svoje vojne mornarice „Agamemnon“, ki je bila admiralska ladja pri obleganju Sevastopola. Koncem junija so kabel natovorili na ladji. Pri tem delu so bili skrajno oprezni in so kar moč pazili, da se kabel kje ne poškoduje. Seveda pri tem niso mogli slutiti, da je bil že poškodovan: ležal je predolgo časa na nabrežju ob Themzi v Greenwichu in sončna toplota je na več mestih raztopila gutaperčo. Tudi sta tovarni zvili žice vsaka v drugo smer, tako da so na stikališčih obeh kablov morala biti šibka mesta. Odvijalni stroj je bil skrajno preprost in ga niso mogli uporabljati tudi v nasprotno smer, t. j. v morje spuščenega kabla z njim niso mogli ponovno naviti. Vzrokov dovolj, ki bi bili občutno zmanjšali veselje pri odhodu iz Valentie na Irskem, če bi bil kdo o njih kaj slutil. Ker pa za nedostatke nista vedela niti vodilna tehnika ekspedicije, inženjer Everett in profesor Morse, se je vse prepustilo navdušenju trenutka. V zalivu sta čakali obe veliki ladji, dalje spremljevalni ladji „Leopard“ in „Susquehanna“ in barkasa „Cyclop“ ki je imela nalogo, da plove na čelu ekspedicije kot izvidnica in ji določi smer, ker so bili kompasi na kabelskih ladjah zaradi prevelike množine železja nerabni.

Ob obali je bilo zbranih na tisoče ljudi, da vidijo dviganje obrežnega kabla, s katerim so morali spojiti globokomorski kabel, in da prisostvujejo slavnostim ob odhodu. Fieldu je prišel čestitat kraljevi namestnik na Irskem s številnimi drugimi dostojanstveniki. Govorniki so sledili drug drugemu, reverend Day je podjetje z molitvijo priporočil Vsemogočemu, množica je z navdušenjem vzklikala Fieldu, angleški in ameriški mornarici, kraljici Viktoriji in predsedniku Združenih držav. Končno je moral govoriti Field. Globoko pretresen se je zahvalil vsem navzočim, neznanim prav tako kakor svojim sodelavcem, in dostavil: „Nimam besed, da izrazim čustva, ki me navdajajo ta večer. Moje srce bije v ljubezni in prijateljstvu za vse, ki me tu poslušajo“, končal pa je s svetopisemskimi besedami, s katerimi je podčrtal pomen novih vezi med Anglijo in Ameriko: „Kar je združil Bog, tega naj človek ne loči!“

6. avgusta 1857 so pričeli z odvijanjem obrežnega kabla, katerega konec so bili dan prej prenesli na suho. Toda bil je predebel za žlebovje odvijalnega stroja in se je pretrgal v razdalji kakih 20 m od ladje. Potegnili so ga iz plitve vode, njegova konca precepili in zvezali, pa ga zopet spustili v vodo. Tik pred stikališčem z globokomorskim kablom se je pretrgal vnovič. Ko je bil zopet zezan, so ga vrgli z golo roko v morje in pričeli s polaganjem globokomorskega kabla. Field je stal z Morsejem, z Everottom, s kapitanom in s fizikom Brightom ob dinamometru, ki točno beleži napetost kabla, in je opazoval žico, ki se je odvijala spočetka lagodno in ne da bi jo kaj zadrževalo.

Dva dni je šlo vse prav gladko, kabel je tekel čez škripce brez posebnega šuma in izginjal pod vodno gladino. Merjenja so pokazala, da je bil ocean tu le kakih 800 m globok. 10. avgusta pa je morje že bilo globlje in kmalu so namerili globino čez 3000 m. „Stari mlin za kavo“, kakor so mornarji imenovali stroj za polaganje kabla, je še vedno tekel tiho in mirno, posadka je previdno stopala po krovu, govorili so pritajeno in le najpotrebnejše. Vse bo šlo dobro, saj so polagali kabel tretji in četrti dan vožnje, v soboto in nedeljo, pri najlepšem vremenu. Toda v ponedeljek ob devetih zvečer nenadoma preneha vsaka brzozjavna zveza po kablju z Irsko in iz njega ni dobiti nobene črke, nobenega znaka, nobenega signala več — ničesar! Profesor Morse ponavlja svoje

poskuse, a ne dobi nikakega odgovora! Kabel je brez dvoma v redu, toda tok ne gre skozenj! Field se skloni k Morseju in šepeta:

„Profesor, kaj če se motimo? Morda sploh ni mogoče brzojavljati čez neko določeno razdaljo?“ Morse, ki drži roko na tipaču, zmaja z glavo. Kliče in kliče, toda odgovora ni in ni. Po dveinpolurnih brezuspešnih poskusih menijo inženirji, da ne kaže drugega kot kabel odrezati in ga naviti. Kar iznenada pa se brez vidnega vzroka zopet oglasijo znaki, točno, jasno in neprekinjeno — uganka, ki je tudi pozneje nikdo ni znal pojasniti. Možje v ladijski kabini se spogledajo: morda pa so v teh strašnih morskih globinah le še kake tajnosti, ki jih nihče ne pozna, ki jih nikdar nihče poznal ne bo? Vsekakor pa so znaki zopet tu in vse je rešeno! Vsi so kmalu legli k počitku, srečni, da je minila velika nevarnost. Toda dva dni pozneje je pisal Field svoji ženi o noči, ki je sledila temu dogodku — bila je to noč na 11. avgust — sledeče:

„... Odšel sem v svojo kabino... vse je šlo dobro... toda ob tretji četrti na štiri, v torek zjutraj, enajstega, me je prebudil krik: „Drži ga, zadrži ga!“ in v tistem trenutku je planil v sobo gospod Bright z žalostno vestjo, da se je kabel pretrgal! V najkrajšem času sem bil oblečen in sem hitel na krov.“

Kabel se je bil prelomil v globini nekaj sto metrov in je ležal kakih 4000 m na dnu Atlantlantskega oceana. S stisnjenimi zobmi so možje stali ob ograji in strmeli v lahko razgibano, po prvi jutranji zarji že nekoliko osvetljeno morje, ki je bilo požrlo čez pet sto kilometrov njihovega ljubljene kabla — izgubljen je bil za vedno! Neki stari mornar, ki je stal za Fieldom, je zamrmral: „Revež sem, toda rad bi dal petdeset dolarjev od svoje plače, če bi bili žico rešili!“ Drugi so mu žalostno priki-mali, saj so imeli vsi prav isti občutek. Mož ob dinamometru je le s težavo zadrževal solze, kapitan se je, čudno hropeč, obrnil v stran. Field je stal nekaj minut kakor vkopan, nato pa se je vzravnal: odločiti se je bilo treba. Kakor da se ni nič zgodilo, je vprašal jasno in stvarno:

„Koliko kabla je na naši ladji? Koliko ga ima »Agamemnon«? In ko je izvedel, da ga je premalo, da bi mogli pričeti znova, je dal določiti natančno lego kabla in se vrnil na Angleško. Ladje so imele zastave na pol droga, toda Field ni obupal, temveč je pisal v Ameriko: „Uspešno polaganje kabla je za nekaj časa prekinjeno, vendar ne dvomim o končni zmagi... Moje zaupanje še nikdar ni bilo tako veliko kakor sedaj in prepričan sem popolnoma, da bomo z božjo pomočjo zvezali Ameriko in Evropo z električno žico... nikar ne mislite, da obupujem! Srčna želja vseh častnikov in mornarjev je, da čimprej zopet odplovemo na novo vožnjo...“

Pristali so v Portsmouthu in Field se je takoj odpeljal v London. Kaj bodo rekli direktorji kabske družbe k izgubi 100.000 funtov? (Toliko je namreč stalo izgubljenih sto tridesetinpet milj podmorskega kabla.) Toda sprejem je bil boljši, kot je pričakoval: saj je preostalo še 1847 milj brezhibnega kabla in mogli bi tvegati v naslednjem letu novo ekspedicijo, če bi naknadno naročili, kolikor je manjkalo. Field je ostal nekaj tednov v Londonu, da vse to uredi, toda nenadoma so prišle čez ocean strašne vesti o ogromni krizi in finančni katastrofi v New Yorku in odpeljal se je s prvo ladjo v Ameriko. Njegovi dosedanja nesreči in smoli se je torej pridružil še veliki gospodarski polom l. 1857. Na stotine tvrdk je takrat propadlo, mnogi izmed njihovih lastnikov so si vzeli življenje. Fieldovi družabniki so ustavili vsa plačila in se pogajali z upniki glede dolga, ki je znašal 600.000 dolarjev. Fieldu se je sicer posrečilo, da se je z njimi pogodil za daljšo dobo, toda izgubil je velik del v stari tvrdki vložene glavnice. Tako se je končalo to leto razočaranj in neuspehov. Vsem neizgovornim vkljub pa je Field sedaj mislil, da sme gledati v bodočnost vedro in z zaupanjem. Toda motil se je bridko, zakaj takrat je bil šele na začetku svoje trnjeve poti!

Medtem so bili naročili sedem sto milij novega kabla, ki naj bi nadomestil izgubljeni del. Direktorji kabske družbe so Fieldu znova potrdili svoje zaupanje. Prosili so

ga celo, da bi prevzel mesto generalnega ravnatelja v Londonu, in so mu izročili „vrhovno nadzorstvo“. To je bilo modro, obenem pa tudi zelo sebično, ker so s tem zvalili vso odgovornost na Fielda samega. Številni strokovnjaki so ocenili in pohvalili novi odvijalni stroj in kabelski ladji sta dobili vsaka tudi novi zrcalni galvanometer, ki ga je bil pravkar iznašel profesor Thomson, pripravo, s katero je radi refleksa razvidno na skali vsako, tudi najmanjše kolebanje električnega toka. Sklenili so, da bodo to pot pričeli s polaganjem kabla sredi oceana in da se bosta ladji odtod počasi pomikali vsaksebi, tako da bosta prispeli istočasno s kablom v Evropo in v Ameriko. Kratko pred odhodom sta se odpeljali „Niagara“ in „Agamemnon“ v Biskajski zaliv in tu v vihnem morju preskušali trdnost kabla. Ti poskusi so se dobro obnesli.

Pred nastopom druge vožnje je bil Field čimdalje bolj razburjen. „Njegova napetost je bila večja od napetosti kabla,“ piše neki njegov sodobnik. Niti za spanje si ni privoščil časa, kvečjemu v vlak. Najhujši je bil zadnji teden: v nedeljo ponoči se je odpeljal v Bristol, v ponedeljek zjutraj se je vrnil v London, zvečer je bil v Parizu, dan pozneje zopet v Londonu, v sredo je divjal z Coreat-Western-ekspresom v Plymouth in je bil v četrtek na krovu „Niagare“, da se z njo odpelje na mesto sestanka z „Agamemnonom“ sredi Atlantika. Zaradi hudega viharja je prejšnje dni grozila obema ladjama nevarnost, da se potopita, ker je velikanska teža kabelskih mas silno ovirala manevriranje. Ko sta se pa 25. junija 1858 ladji sestali, je bilo morje gladko kakor olje in pričeli so z najboljšimi nadami polagati kabel na obe strani.

Že po treh miljah se je kabel pretrgal in morali so se vrniti na mesto prvotnega sestanka, da zvežejo oba konca. Poslej je kabel tekel mirno čez škripce na zadnjem delu obeh ladij. Spodaj je v brzjavni kabini sedel profesor Thomson poleg Everetta in Fielda in na zrcalnem galvanometru čital signale, ki jih je oddajal „Agamemnon“ skoraj neprenehoma. Govorili so malo in mornarji so stopali tiho mimo kabine tehnikov. Zdaj pa zdaj je prišel kapitan, da povpraša, kako in kaj. Ko so bili položili dve sto devetdeset milj, je nenadoma prenehala električna zveza med ladjama in niso vedeli, ali se je kabel zopet utrgal in kje, ali je motnjo povzročilo kaj drugega. Na ponovne poskuse profesorja Thomsona, da vzpostavi zvezo, „Agamemnon“ ni odgovarjal. Kabel se je očitvidno pretrgal, ne da bi bil to kdo opazil. Vrnili so se v drugič. Ko so prišli v bližino „Agamemnona“, je stopil Field z Everettom in Thomsonom v čoln in se pripeljal do njega. Ob ladijski ograji so stali častniki in elektrotehnik.

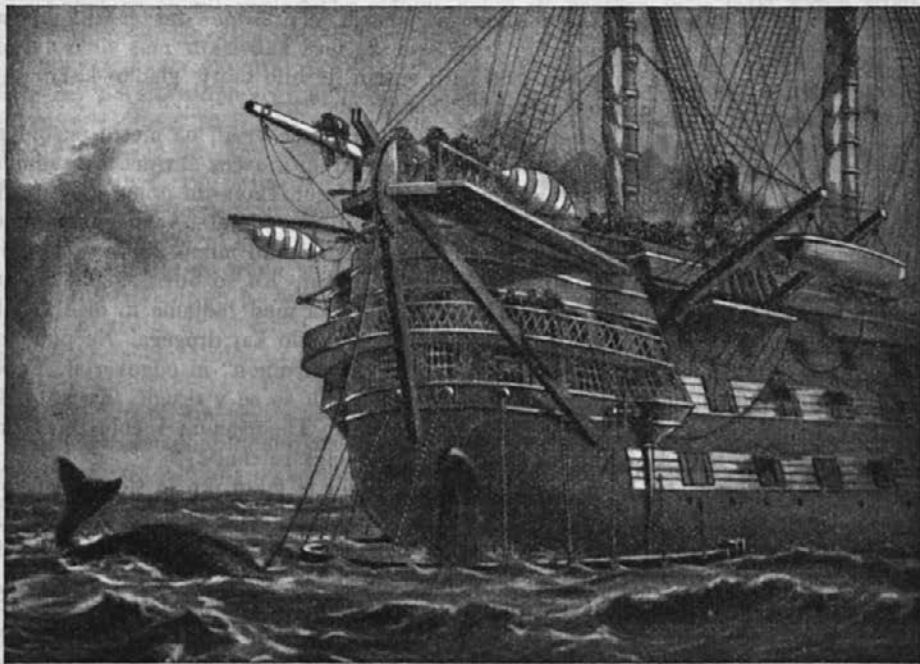
„Ni toka niti signalov!“ so javili prišlecem. Field je takoj, ko je stopil na krov, vprašal: „Gospodje, kdaj ste opazili motnjo?“ — „Ob treh in petnajst minut, kabel je pretrgan!“ Field se je spogledal s Thomsonom: točno ob istem času so bili opazili lom kabla tudi na „Niagari“. Toda kaj jim je to koristilo?!

„Kaj naj napravimo?“ je Field tiho vprašal, kakor da vprašuje samega sebe. Še preden je kdo mogel odgovoriti, pa je dostavil: „Polagati dalje? Ne, tega ne bi mogel zagovarjati, preden si nismo na jasnem glede današnjega prekida!“ Nato je pogledal vsem naravnost v oči: „Torej nazaj v Evropo!“ Obrnil se je in po ladijski lestvi zapustil „Agamemnona“. Napravil je še nekaj poskusov s kablom — dal je n. pr. po „Niagari“ vleči kabel s polno paro in pri nategnjenih zavorah, pa se ni utrgal — nato pa so se vrnili v Anglijo, kamor so dospeli 12. julija. „Ta vrnitev je bila vse, le vesela ne,“ je pisal neki poročevalec, ki se je tudi udeležil te vožnje. Field ni vzdržal v kabini niti pet minut. Zdaj je tekel na krov in šel gledat mirujoči dinamometer, zdaj zopet strmel v daljavo, kakor da hoče z očmi pritegniti obalo; zdaj spraševal oba tehniška izvedenca ali kapitana. To pot so bili izgubili „samo“ tri sto milj kabla. — Kaj bo, če ga pustijo po tej drugi nezgodi direktorji družbe na cedilu! Kaj, če se mu pripeti isto kakor ubogemu Gisbornu, ki so ga zapustili finančniki, ko je že bil zgrajen del proge na Novem Foundlandu? V tistih nočnih urah je Fieldu brnel v ušesih žalostni

in obupni glas suhljatega moža: „... nenadoma družba ni hotela več dalje — nisem človek, ki bi se spoznal v denarnih zadevah, sir...“

Čim bolj pa se je bližalo kopno, tem bolj se je molčečemu možu vračala prejšnja samozavest: vse to je bila smola, slučaj, nezgoda — saj je bil kabel vzdržal tudi najmočnejši poteg, saj so brzozavljali na vso dolžino od ladje do ladje; tretjič se podjetje pač mora posrečiti! In Field je bil po prihodu ladje prvi pri ladijski lestvi, da se odpelje v London.

To pot so ga sprejeli z nevoljo, ki je ni mogla premagati niti njegova samozavest niti izredno ugodno strokovnjaško mnenje, ki ga je podal profesor Thomson. Ko je bil pri seji upravnega sveta govor o ponovnem, dasi zadnjem poskusu polaganja kabla, je podpredsednik Brooking ves besen zapustil sobo in dan pozneje javil svoj odstop; eden izmed najvplivnejših delničarjev, sir William Brown iz Liverpoola, je poslal Fieldu pismo, v katerem je obžaloval nezgodo in obenem svetoval, naj proda kabel najboljšemu ponudniku... Kaj, kabel naj proda? Ne in ne! Field se je zavzel še enkrat za ponovno ekspedicijo. In je uspel!

„Ogromen kit je plaval proti kablu...“

12. julija so se bili vrnili z druge ekspedicije, že 17. pa je brodovje spet odplulo iz Queenstowna na Irskem, da prične sredi oceana s tretjim poskusom. Field je vedel, da je od tega poskusa odvisno prav vse: kabel bo položil sedaj ali nikoli.

Polaganje se je pričelo 29. julija s slabimi znamenji. Ladji sta odpeljali vsaksebi ob popolnoma mirnem morju, ki se je lesketalo v mesečini polne lune, a ko so navsezgodaj Field in drugi gledali, kako se kabel polagoma odvija čez zadnji konec ladje, je neki mornar iznenada zavpil in z izrazi brezmejnega strahu kazal v morje. Resnično, ogromen kit je plaval naravnost proti kablu! Na krovu so vpili, tulili in zečeli metati v morje, kar jim je prišlo pod roke. Pošast pa je, kakor da ni nič zapazila, vršela tik

mimo ladje in oplazila žico. Mornarjem je zastala kri — a kabel je ostal k sreči cel in nepoškodovan. Komaj pa so se bili pomirili, že je javil tehnik iz notranjosti ladje, da so na kablu odkrili neko poškodbo. Vse je hitelo pod krov, kjer sta ugotovila Everett in Thomson, da bi poškodovani del šel že čez dvajset minut v morje. V divji naglici so kabel na poškodovanem mestu prerezali in ga na novo zvezali. Sedaj pa se je oglasil iz telefonske kabine profesor Thomson, da je električna zveza pretrgana. Že so mislili, da je vse izgubljeno, ko se je „Agamemnon“ nenadoma in brez vidnega vzroka zopet oglasil. Tako so se vrstili razburljivi dogodki drug za drugim. Dan pozneje so zapazili, da se je „Niagara“ nekoliko oddaljila od prave smeri, ker s kompasom ni bilo vse v redu. Zato so ladjo spremljevalko „Gorgon“ postavili na čelo ekspedicije kakor svojčas „Cyclopa“, ker bi sicer imeli šestnajst milj kabla premalo. Nato pa so polagali kabel redno in brez večjih motenj. Fieldov ladijski dnevnik poroča hladno, skoro suhoparno o dogodkih, ki so sledili; njegove preproste besede pa ne morejo zbrisati razburjene napetosti, ki je prevzela vso ekspedicijo in se stopnjevala, čim bolj so se bližali cilju. Dosegli so ga, ko se je v četrtek 5. avgusta „Niagara“ zasidrala v Zalivu sv. Trojice na Novem Foundlandu.

Ob štirih zjutraj je Field oddal brzojavko za časopisno družbo „Associated Press“ v New Yorku, da je transatlantska proga otvorena.

Prvi brzojav, ki je šel čez ocean še pred pozdravoma, ki sta ju izmenjala angleška kraljica Viktorija in predsednik Združenih držav Buchanan, je odposlal eden izmed direktorjev družbe, ki se je vozil z „Niagaro“, angleškim sodružabnikom na Irsko: „Slava Bogu na višavah in na zemlji mir ljudem, ki so Bogu po volji,“ kar označuje bolje ko vse drugo čustva, ki so navdajala udeležence. O veselju v Ameriki in v ostalem svetu, o navdušenju za posrečeno delo ekspedicije naj priča kratko pismo, ki ga je prejel Field od svojega brata iz očetne hiše v Stockbridgu: „... Vesela vest je prispela v četrtek in je Tvojo ženo skorajda preveč razburila. Oče se je veselil kakor otrok, mati je vsa žarela od sreče. Bratje, sestre, vsi smo bili kakor blaženi. V mestu so zvonili z zvonovi, streljali s puškami, otroci so pridivjali iz šole in vpili: „Kabel je položen! Kabel je položen!“ Stockbridge nori od veselja. Čestitam Ti, dragi brat! Blagoslovi Te Bog! Tvoj David D. Field.“

In kakor da so položili v Zaliv sv. Trojice sto kablov in ne samo enega, se je vest razširila bliskoma po vsej Ameriki in po vsem svetu. Povsod je počivalo delo, tovarne so tulile z vsemi parnimi sirenami, na cestah so ljudje več dni zaporedoma letali sem in tja in drug drugemu kazali časopise, letake, transparente z napisi, kakor: „Poročena, v avgustu 1858 po Cyru W. Fieldu, Old-Irland in Miss Young-America“ ali „Stari in novi Cyrus. Prvi (perzijski kralj Kir) je osvojil svet zase, drugi (namreč Field) je osvojil ocean za vse človeštvo!“ Fielda, ki je bil namah najslavnejši človek na svetu, so počastili z neštevilnimi banketi, predsednik Združenih držav ga je sprejel v Washingtonu, dobil je na tisoče brzojavnih pozdravov in pisem in kopico dragocenih daril. Tako je dosegel Field svoj cilj, a sredi triumfa je utrujen in ves izčrpan poslal direktorjem kablanske družbe pismo, v katerem je javil, da odlaga mesto generalnega ravnatelja, a da bo tudi poslej z veseljem skušal pospeševati koristi Atlantske brzojavne družbe, kolikor mu bodo dovoljevale skromne sile in kolikor bo to v skladu z rodbinskimi dolžnostmi in lastnimi posli.

Sredi največjega javnega uspeha — kabel je redno posloval že tri tedne in je po njem šlo že čez 400 brzojavk s kontinenta na kontinent — je hrepenel Field po mirnem in tihem življenju in slava ga ni omamila.

(Dalje.)

MEŽA VODA JE ŠUMELA...

(Vtisi s popotovanja.)

1.

Molče sva koračila s tovarišem po prašni cesti. Zatopljena in zaverovana sva bila v svet, ki se je odpiral pred nama. Ob takih prilikah pač ni človeku do govorjenja, posebno ne do tistega praznega in pustega govorjenja o že tisočkrat premetlih stvareh. Midva pa sva se — kakor hitro sva odprla usta — navadno pogovarjala o dogodkih med šolskim letom. In te pogovore sva znala na pamet kakor komedijanta in sva točno vedela, kaj bo drugi povedal. Le zvečer sva včasih govorila o doživljajih preteklega dneva ali pa o stanju najine blagajne.

Med potjo, ko ob vsakem koraku doživiš kaj novega — če doživljati umeš —, sva pa molčala. Saj tudi tebi ne bi bilo po volji, če bi te mahoma prebudil iz zaverovanosti v božji svet hripav in žejen tovarišev glas. Neka nestrpna nevolja te prime, če slišiš glas, ki kot disakord odjekne v tvoje sanje in v pesem enakomernih korakov. Kot uspavanka, ki naju je zazibala v zaverovanost v svet okrog naju, so bili ti koraki. Trdi, le nekoliko — za spoznanje — drsajoči so bili, ni se jim še hudo poznala utrujenost.

Na levo roko mogočna Drava in zeleno Pohorje, na desno pa — skoro bi rekel — pohlevni Kozjak, nad glavo ozek pas neba, ki čuva in bedi nad tabo in ti kaže pot tja v Korotan, pred tabo pa bela cesta, drzna bela kača z Dobrača, vijoča se po tesni Dravski dolini. Taka je bila najina pot.

Ko da bi listal po velikanski knjigi, pisano poslikani, polni prirodne lepote, se ti zdi, ko romaš tod. Na vsakem ovinku obrneš list te knjige in zazreš novo stran, vse drugače od prejšnje, a vendar nič manj lepo in zanimivo.

Iz daljave te pozdravljajo novi vrhovi, njihova barva polagoma prehaja v nebesno sinjino. Nad vrhovi jadrajo fantastični oblaki, snopvje sončnih žarkov prodira skozi nje in razliva svojo luč po globelih. Pod ovinkom, kjer se cesta v drznem loku ovije okrog griča, šumi mogočna Drava, grozeče šumi in jezno se zaletava v čeri in v breg, da pokaže svojo divjo moč. Sproščeno se spusti onkraj ovinka cesta v rahlem klancu navzdol — čezdalje niže, dokler se spet ne zasuče proti levi.

Ob kolenu je Drava naplavila toliko blata in peska, da je nastalo majhno močvirje, komaj za ped veliko, bi rekel. Zapolzele perunike z rumenimi cveti se majejo nad tem močvirjem in te pozdravljajo, potnika, prašnega in žejnega, žejnega ne toliko pijače, kot pa prirode in njenih čudes...

Skoro se bojiš, da se bo cesta zdajpazdaj pogreznila v to blato, toda onstran ovinka se začne spet vzpenjati v klanec, kakor je prej počasi padala...

Kot rahlo zašumi list knjige, če ga skrbno in previdno obrneš, tako šume na tem ovinku valovi Drave, ki se pluzijo po pesku. Zdi se ti, kakor bi ti hotela narava pokazati za ovinkom nekaj tajinstvenega in ti obenem nekaj prav tiho povedati na uho. Pa ti naenkrat na onem bregu nekaj zaropoče in izza ovinka se požene brzovlak, zariše preko zelenega travnika črno sajasto črto in se spet skrije v gozd. Gledaš za njim kot za pošastjo, ki te je zbudila iz sanj, pa ga že ni več, le bela vijuga dima se še vleče nad gozdom.

2.

Oj, ta obdravska sela!

S Kozjaka priteče potok — ali bolje rečeno hudournik —, ki si je izkopal med dvema hriboma globoko strugo in žene malo nad izlivom v Dravo dve ali tri žage. Nad žagami so na strmem pobočju postavljeni leseni odri, ki je po njih izpeljan kolovoz na vrh Kozjaka. Na nasprotnem pobočju pa se na majhni ravninici stiskajo cerkvica in par hišic.

Onstran sela se spusti cesta spet po klancu navzdol; vedno nove slike se pojavljajo ob ovinkih, vedno ti pove dravsko valovje kaj novega. Ob cesti se vrste sela — nekaj žag in hišic na kupu — vmes tupatam kakšna večja vas, seveda tam, kjer prostor dopušča. Tupatam srečaš ob cesti studenec, kjer si poplakneš prašno grlo, da napraviš prostor novemu prahu, ki ga boš požrl, ko bo spet pridrvel kak avtomobil.

Da, avtomobili! Prav prijetno je, ko potuješ peš. Obstojiš, kjer te je volja, uživaš prirodne krasote, kakor dolgo sam hočeš, počivaš na kantonu, ki si ga sam izbereš, končaš dnevno pot, kadar želiš, koplješ se, če tako nanese, kolikor se ti zljubi. Skratka, kdor je kdaj že to poskusil in nima ravno prešibkih nog ali pa preveč denarja pod palcem, ki pešhojo strašno ovira — denar namreč, ne palec —, kdor je poskusil kdaj, kako se zvečer po končani dnevni poti sladko zaspri kje na senu, ta bo z veseljem še drugič in tretjič in še četrtič in desetič vzel popotno palico v roke.

Ali bridka, prebridka je pot po prašnih cestah, kjer je mnogo prometa. Avtomobil te sreča, avto te prehití, avtobus pred tabo, tovorni avto za tabo! Pa to končno še ne bi bilo tako hudo! Toda tisti, ki udobno sedi v avtu, si najbrž misli, da je pešec pljuča ukradel. Kot v posmeh ubogemu počasnemu dvonogemu polžu, ki koraca ob cestnem jarku, ti prhne precejšnjo porcijo prahu v obraz — najcenejše pudranje...

3.

Obetal se nama je lep dan. Megle so se pravkar začele dvigati in se plaziti ob hribih iz doline proti nebu, vendar pa je ležala dolina še v senci. Toda ko sva bila ravno v sredi Marenburškega polja, je kar naenkrat obsijalo sonce žitna polja in hmeljske nasade, ki so daleč iztezali svoje sence. Zanimiv je bil pogled na te sence, ki so tupatam padale čez cesto: najprej trak sence, nato trak luči, pa spet senca in luč in senca in luč in tako dalje tja po cesti naprej, da je bila cesta kakor zlata lestvica, ki vodi v sončne višave.

Strmela sva s tovarišem nad tem čudom, se šalila, gledala z biserno roso posuto travo in rastline, medtem pa korakala v onem starem, umerjenem tempu naprej. Enakomerno, skoraj bi rekel počasi, sva hodila. Pa najbrž se nama je le zdelo, da hodiva počasi, kajti noge so nama bile spočite in prožne, da bi lahko tekla proti cilju, v nove kraje, v Korotan.

Priromala sva v Marenburg. Po trgu še ni bilo dosti življenja. Zato sva šla in si ogledala cerkev...

Po trgu so pravkar začeli odpirati trgovine, ko sva prišla iz cerkve. Kupila sva razglednice in šla dalje. Čemu neki bi se naj dalje mudila v trgu, ko pa je na zunaj podoben sto in sto drugim!

Za naju — vsaj zame — je bila edina zanimivost onstran trga, tam, kjer se cesta v čudnih vijugah spusti po griču navzdol. Kakor bi si jo zgradili otroci za igračo.

Suče se, suče in krivi in zvija, pa je kar naenkrat ovinkov konec. Prav po otročje. Otrok dela ovinke, fantastično kačo riše po prahu, pa se mu kar naenkrat zahoče, da svojemu umotvoru malo ponagaja, kači iztegne rep v ravni črti in se zraven škodoželjno zasmеji: „Na!...“

4.

„Do Kotelj morava danes priti,“ sem nakratko pribil in zaključil pogovor o načrtu za tisti dan.

Pa nisva prišla do Kotelj, niti ne do Guštanja. Po poti sva sanjarila in si ogledala vsako stvar prenatanko.

Od daleč sva zagledala Vuzenico in Muto.

To sta zopet dva tipična kraja, posebno Muta. Žal nama je bilo, da sva morala tako hiteti. Rada bi se bila поблиže seznanila s tema dvema krajema. Tako pa sva si jih morala ogledati kar mimogrede.

Kakor piščeta se stiskajo v Muti hišice, vse črne in sajaste, ob grič, ki stoji na njem cerkvica, zgrajena čisto v istem slogu kot hišice pod njo. Kakor pri servisu: tako je vse skladno, da si kar ne moreš misliti teh hišic brez cerkvice nad njimi in ne cerkvice brez hišic pod njo.

Tudi Vuzenica je nekaj posebnega. Na ozkem prostoru se stiskajo hiše, bele in z rdečo opeko krite, vse praznične — pravo nasprotje svojim sosedam na tej strani Drave. In iznad te kopice hiš se dviga preprost, pa vendar vitek in skoro nekoliko nesorazmerno visok zvonik.

Z bežnimi očmi sva si s tovarišem vse to kar oddaleč — s ceste — ogledala, nato pa znova vzela pot pod noge in jo udarila dalje — za ciljem . . .

5.

Bivša štajersko-koroška meja! Kot priča tuje samovoljnosti pri razkosavanju slovenskih dežel stoji ob cesti mogočen kamen, čisto podoben kiosku, ki so na njem nalepljeni najrazličnejši razglasi in reklame. Tako so prodajali tujci našo zemljo na drobno, kakor prodaja mehko telečje meso na drobno mesar v mesnici. In taki mejniki so glasno oznanjali, da še lahko dobi kak kos slovenske zemlje, kdor bi ga hotel imeti ali kdor bi ga rabil . . .

Mrko stoji mejnik ob cesti, kot bi se jezil, da njegova reklama ni nič zalegla in da so z njega izsekali vse napise ter s tem izbrisali vse sledove nemškega nasilja. Mrk je kamen, sam vase pogreznjen, pravo nasprotje tistim par hišicam, ki stoje na drugi strani ceste. Življenje samo seva iz teh hiš, sonce se veselo smeje na oknih in poljublja nageljne, ki se lijejo kot slapovi z oken po stenah. Otroci se igrajo pred hišami, oblastno korači okrog njih petelin s svojo kokošjo družino, na pragu pa brezskrbno leži pes in se sonči. Med hišicami žubori majhen potoček, polni korito, kamor hodi pit živina, in teče pod cesto in nato čez vrtove proti Dravi.

„Ali se ti ne zdi, da nekdaj ni bilo tako?“ sem vprašal tovariša. „Najbrž tedaj niso živele hišice, ampak kamen ob cesti. Prezirljivo je gledal na hišice, ki so ždele tam-le v žalosti in si od sramežljivosti in strahu niso upale pogledati pošastnega mejnika, ki je ležal ljudem na dušah kot težka mōra. Še nageljni na oknih si niso upali smejati se soncu in sončni žarki si jih niso upali poljubljati, ker so se bali kamena, ki je stal ob cesti med hišami kot disonanca sredi slovenske pesmi“.

6.

Močno poševno so še padali sončni žarki, ko sva jo primahala do Dobrij . . .

Tam, kjer se cesta spusti navzdol proti železnici in se obenem zasuče proti Guštanju, sva obstala kot vkopana. Svečano so obsevali sončni žarki Malgajev spomenik, ki stoji v griču nad cesto. Nemo sva gledala ta prizor. Kot da bi se zahajajoče sonce, ki je stalo tam sredi neosvobojenega Korotana, poslavljalo v imenu Korošcev-sužnjev od Korošcev-svobodnih. S poslednjimi močmi so se oklepali sončni žarki spomenika, ki je postavljen v spomin junaku osvobodilnih bojov, oklepali so se kamena, kot se oklepa skale brodolomec. In kot v tolažbo jim je govoril napis na spomeniku:

„O jaz ne spim, le čakam čas
in čakam vas,
da gremo skupaj čez Št. Vid
med brate našo Zilo pit.“

Vedno bolj rahlo so sončni žarki objemali spomenik, vedno manj so se ga držali, dokler niso končno na križu vrh spomenika vztrepotali v poslednji pozdrav . . .

* * *

Tisto noč dolgo nisem mogel zaspati. Gledal sem sončne žarke, ki se kot nežni prsti oklepajo granita in drhte prosijo pomoči . . .

Pod oknom pa je šumela Meža. V nočno tišino je pela pesem, s pritajenim, nežnim glasom, polnim upanja jo je pela — pela in šepetala zraven besede tolažbe:

„O, jaz ne spim, le čakam dni, ko vse gore slovenske vstanejo in ko na vsaki svetla krona — kres zažari. Tako ovenčane prejmo takrat gore med se zgubljeni pa spet najdeni zaklad — slovenski Korotan . . .“

Poslušal sem te besede, misli so mi hitele v bodočnost, Meža pa je pod oknom šumela in pela stoletno svojo pesem . . . (Dalje.)

JELKO ERZIN:

CVETNA NEDELJA

Glej, zelene nese
butare mladina,
z lic nedolžnih sije
sreče ji milina.

Grešnik pa obupan
z butaro pregrehe
v cerkev belo speje
iskat si utehe.

Pač miru simboli
so te oljke vitke,
a kdor gleda nanje,
toči solze bridke.

DRUGOŠOLEC:

IN KAR ČEZ NOČ . . .

In kar čez noč
skopnel je beli sneg,
in kar čez noč
oživil se je breg.

In kar čez noč
spremenil se je svet,
in kar čez noč
bil ves je v cvet odet.

In kar čez noč
prišla je spet pomlad,
in kar čez noč
vzbudila v cvetje nad.

IVAN VESEN:

V PARKU

Voda nenehno v kotanjo klokota,
noč tiha nad gladino se plazi,
Eros kamnit skrivnostno se smehlja,
ko da se čudi moji ekstazi.
Srce drhti in prisluškuje v nočni mir —
Bežno nad drevjem se gubi zefir . . .

JANEZ ZANIKERNEŽ

Ta naš Janez Zanikernež vam je junak. Dijak je, pa se mu ne pozna dosti. Vedno je zamazan in raztrgan. Vode se boji kar se da. Umije se vsake kvatre enkrat. Prsti mu bodo kmalu pogledali iz čevljev. Ni čuda! Vsak kamen, ki ga vidi na cesti, brne. Še železni čevlji ne bi ostali celi. Gumbov seveda polovico manjka. Hlače ima prepasane z vrvico; jermen je že prodal, ker ni imel denarja, da bi plačal pri igri. Nič ne pomagajo prošnje staršev. Vse je zaman. Kar se Janezek nauči, to Janez zna.

V šoli mu trda prede. Za božič so mu „neusmiljeni trinogi“ kar pet „fajf“ naložili. Izgovarjanje ni nič pomagalo. Oče je vzel iz kota leskovko in mu pošteno izprašil hlače. Janez si tega ni dosti jemal k srcu. Bolečine so kmalu minile in zopet je stari Janez.

Ko bi videli njegove šolske potrebščine! Gotovo bi vam prišlo slabo. Prva vojska! Knjige so popacane, listi kar frčijo od njih. Skoraj na vsaki strani zvezka ali knjige je njegov pečat: packa. Ena knjiga leži v kotu, druga na mizi, tretja na polici... Vse je v neredu.

* * *

Janez reče: „Danes se ne bom učil, bom pa jutri zjutraj prej vstal.“ Zapre knjigo in jo vrže od sebe. Uboga knjiga prileti v kot in tam obleži. Janez se še ozre ne. Urno jo odmaha k prijatelju Uzmoviču.

Tam igrata do poznega večera. Ker nimata denarja igrata za gumbce. Janez ima srečo in prijatelj Uzmovič mu mora odstopiti nekaj gumbov od svojega suknjiča. Ko se zmračí, se Janez posloví od prijatelja in odide domov.

Oče ga vpraša: „No, ali znaš za jutri?“ „Seveda,“ odgovori Janez. Med odgovorom pa drži v žepu figo. Napravi budilko na šest, da ga zjutraj zbudi. Mirno zaspi.

Zjutraj ob šestih budilka zaropota in Janez se zbudi. Ves nejevoljen reče: „Ravno sedaj me mora ta čebula buditi! Malo še lahko poležim.“ Kmalu po teh besedah zopet sladko zaspi. Ko se drugič zbudi, je ura že pol osmih. Hitro vstane. Oblekel bi se rad; a kaj pomaga, ko je vse razmetano. Nekaj je tukaj, nekaj je tam. Po dolgem iskanju najde za omaro čevlje in nogavice. Hlače so na veliko srečo na obešalniku. Ne mislite, da jih je on tja obesil! Dobra služkinja Meta je to naredila. Obleče se in odhiti v kuhinjo, kjer v naglici izpije kavo.

Sedaj pa grom in strela! Gre v sobo, kjer ima svoje potrebščine. Išče in išče, pa vendar ne najde vsega. V šolo mora brez francoske vadnice.

Pride v šolo. Ura je že osem proč in pouk se je že pričel. Opravičuje se, da je zamudil električno železnico. Ne pomaga! Profesor ga zapiše v razrednico in Janez odide v klop. Naslednje tri ure minejo brez nezdode. „Prfosi“ ga nič ne vprašajo. Naloga pridno piše med odmorom. Peto uro se opraviči, da je pozabil knjigo. Profesor si misli: „Fant se najbrže ni učil!“ in ga vpraša. Janez dobi „cvek“.

Šolski zvonec pozvoni in Janez odide, vesel ko ponavadi, domov. Po poti si brunda: „En cvajer al' pa dva, to nam korajžo da.“

Pride domov in oče ga vpraša: „Ali si kaj znal v šoli?“ „Gladko. V francoščini sem dobil vsaj prav dobro!“

* * *

Tako je bilo dan za dnem. Oče se je zelo začudil, ko je dobil Janez ob koncu leta v francoščini prav slabo.

Sklep je bil kmalu storjen. Prišlo je drugo šolsko leto in oče je dal Janeza v zavod. V začetku mu je trda predla, a kmalu se je privadil. Sedaj je dober fant in tudi v šoli dobro napreduje. Prekrstili so ga in sedaj se imenuje Janez Pridni.

NOVE KNJIGE

Josip Jurčič: Jurij Kozjak, slovenski janičar. Povest iz petnajstega stoletja domače zgodovine. Priredil dr. Mirko Rupel. Založila Mohorjeva tiskarna v Celju 1934. Založila Družba sv. Mohorja v Celju. Str. 142. Cena broš. Din 9.— (12.—), vez. Din 18.— (24.—). V četrtem zvezku Cvetja iz domačih in tujih logov smo dobili to tako priljubljeno Jurčičevo povest. Namenjena je v prvi vrsti za razredno šolsko berilo, a jo bo prav tako s pridom vzel roke sleherni, čeprav je morda Kozjaka že neštetokrat prebral. Posebno vrednost daje tej izdaji vzoren prirediteljev uvod, v katerem pregledno in izčrpno analizira to prvo daljše Jurčičevo delo. Seznan te z njegovim postankom, snovjo in zgodbo, zgradbo in osebami, nakar se še pomudi ob miselnih in oblikovnih osnovah ter pokaže še jezik mladega Jurčiča in pomen knjige za pisatelja samega in njen vpliv na razvoj našega pripovedništva. Tekstu sledijo potrebne opombe in dvajset vprašanj, ob katerih naj dijaki še sam razmišlja in prodira v pisateljevo ustvarjanje. Pomembnost, potreba in nizka cena to izdajo same dovolj priporočajo!

J. Benoit: Boštjan iz predmestja. Po Herwigovi noveli dramatisiral —. Iz flamškega izvirnika prevedla in priredila Ksenija Jelšnikova. 1935. Izdala in založila „Založba ljudskih iger“ v Kranju. Tisk tiskarne Tiskovnega društva v Kranju. Str. 100. Cena broš. Din 20.— Niko Kuret, ki že drugo leto izdaja „Ljudski oder“, list za poglobitev našega igranja, se je z veliko vnamo zavzel za propagando novega, versko poudarjenega življenja na naših odrih, ki naj bi tako vršili paralelno s katoliško akcijo pravo apostolsko poslanstvo v naših dneh. Da preskrbi vsem odrom, ki so voljni v tem pravcu delati, primeren repertoar, izdaja tudi „Ljudske igre“, katerih deveti zvezek je „Boštjan iz predmestja“. V prevodu p. dr. R. Tomince nam je Herwigova novela v izdaji „Krekove knjižnice“ že znana in menim, da jo je sleherni, ki jo je dobil v roke, z zanimanjem prebral, saj je povest naših dni, ko socialno vprašanje tako nujno kriči po rešitvi. Tudi mladi benediktinec pater Boštjan je zaslišal ta krik in je šel po evangelijskih besedah na cesto med ponižane in razžaljene, živel in delal z njimi in jih žrtvujoč se reševal, dokler ni padel s prošnjo: „Gospod... daj, da ne bo moja kri zastoj prelita!“ Če že povest zgrabi, bo Benoitova dramatisacija na odru toliko bolj. S Kuretom, ki je napisal igri na pot med naše ljudstvo uvodno besedo, želimo tudi mi: „Naj bi sleherni od nas spoznal, da mora postati takšen, kakor

je bil Boštjan. — Boštjan naj bi bil našim delavskim odrom in njihovim gledalskim občestvom kažipot, naj bi jim bil socialni tečaj, naj bi jim bil duhovne vaje“, kratkoma: program! — Prireditelj je podana v lepem jeziku.

Kristina Vrhovec in Emil Smasek: Burka o jezičnem dohtarju Po starofrancoski farsii „Maistre Pierre Pathelin“ iz XV. stoletja napisala —. 1935. Izdala in založila „Založba ljudskih iger“ v Kranju. Ljudske igre 10. zvezek. Tisk tiskarne Tiskovnega društva v Kranju. Str. 82. Cena broš. Din 20.— Kakor smo s „Slehnikom“ dobili klasičen primer srednjeveškega misterija, tako nam bo poslej nepogrešljiv „Advokat Pathelin“, najpomembnejša francoska farsa, ki je doživela že nešteto predelav in izdaj v najrazličnejših jezikih in je prav v zadnjih letih spet na dnevnem redu. V preglednem uvodu Smasek prav lepo podaja razvoj srednjeveške burke, ki je spočetka živela le kot vložek v misterijih in se polagoma osamosvojila v predpustno igro (Fastnachtspiel) pri Nemcih, v burkasto igro pri Nizozemcih, v commedio dell'arte v Italiji in v farsu pri Francozih, kjer se je javljala v treh tipih: 1. farsa s politično satiro. 2. farsa, ki je prepletena z alegorijami. in 3. čista farsa, burka. Največja in najboljša farsa tega tretjega tipa, ki se je zlasti razvil v 15. stoletju, je „Pathelin“ — naša „Burka o jezičnem dohtarju“, ki v svoji stiski ogoljufa suknarja goljufa in še reši izkoriščenega, a premetenega ovčarja, ki jo pa tudi po svoje zagode svojemu zagovorniku. Vse dejanje je preprosta potegavščina, a je tako šegava in živa, da kljub svoji starosti prijetno razvedri tudi današnjega človeka. Igra je pisana v verzih, ki tudi v prevodu preprosto in gladko teko in ti je ob njih, ko da bi bral narodno pesem, katero dohtar tudi prepeva v svoji „zmedenosti“, tako o Ribenčanu, o gorenjskem vasovanju, o prleškem študentu in krajinsko zaljubljeno, kar vse dá prevodu še posebno domačnost. — „Burka o jezičnem dohtarju“ bo morala tudi v šesto šolo, kjer naj paralelno s „Slehnikom“ seznanjajo dijake s srednjeveško igro in njeno motivnostjo.

Knjige Goriške Mohorjeve družbe. Slovenska knjiga je tam za mejo pastorka, ki od leta do leta huje trpi. To nam priča tudi knjižni dar zoriške Mohorjeve. Samo tri knjige smo dobili: Ackermann, V službi pri trinogu; Zimske urice in Apostol krščanske ljubezni sv. Vincencij Pavelski. — (Venceslav) Be(e)le je prav lepo prevedel napeti roman iz časov francoske revolucije, ki ga staro in mlado gotovo kar požira, zbornik „Zimske urice“ naj

pa s svojo leposlovno, poljudno znanstveno vsebino in še z raznimi novicami in poročili o dogodkih preteklega leta in zadnjih časov nadomesti ono, kar bi sicer Goričani brali v svojem tedniku, če bi ga še imeli. Kakor lepa povest se bere življenjepis sv. Vincenca Pavelskega, ki ga je spisal dr. Anton Zdešar, duhovnik Misijonske družbe. To delo pač zasluži, da bi ga prebral zlasti v naših dneh sleherni in se ob svetniku krščanske ljubezni in požrtvovalnega dela za bližnjega vzoroval in hodil za njim — dejstvujoč se v Vincencijevih konferencah! — Knjige lahko naročite v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

Prof. Pavel Holeček: Izbor nemškega beriva za šolo in dom I. Priredil — —. 1935. Založila Družba sv. Mohorja v Celju. Natisnila Mohorjeva tiskarna v Celju. Str. 188. Cena broš. Din 24.— (32.—), vez. Din 33.— (44.—) — Dobra in potrebna pomožna knjiga za vse, ki so prišli preko prvih težav v nemščini in si žele svoje znanje izpopolniti. Prireditelj je zbral 29 krajših beril z najrazličnejšo, zanimivo vsebino, ob koncu vsakega pa imaš preizkusna vprašanja, da lahko ugotoviš, koliko je tvoje znanje. Posebnega slovarja ti ob ob tej knjigi ni treba, ker ga imaš v njej sami z vsemi besedami iz beriva.

Jernej Andrejka: Mladostni spomini. (1850 — 1878.) Uredil in izdal dr. Rudolf Andrejka. Ljubljana 1934.

Pisatelj Jernej Andrejka (1850—1926) je javnosti znan po „Slovenskih fantih v Bosni in Hercegovini“. Bil je gardni podpolkovnik na Dunaju. Svoje počitnice je vedno najrajši preživel na rodnem domu. Malo pred smrtjo je 75 letni mož napisal svoje mladostne spomine, kjer opisuje trdo življenje svojega deda in svojih staršev na Hudmanovem posestvu v Dolenjah. Mati je želela, da bi videla sina pred oltarjem, in ga je z veliko požrtvovalnostjo poslala v šolo. Zaradi raznih ovir je vstopil v gimnazijo šele s 17 leti in ravnatelj Smolej je pravilno pripomnil njegovemu očetu, naj bi fanta rajši oddal v — vojašnico nego v prvi gimnazijski razred. Kar je ravnatelj rekel bolj v šali, to se je čez tri leta res zgodilo. Andrejka je bil kot dvajsetletni tretješolec potrjen k vojakom in ne njegove ne materine solze ga niso več rešile vojaške službe. Proti njegovi volji so ga vtaknili v kadetnico in čez nekaj let je bila namesto nove maše poroka.

S tem se knjiga zaključuje: kot njeno nadaljevanje bi mogli smatrati „Slovenske fante“.

„Mladostni spomini“ so lep primer, kako ostane pravi izobraženec v tesnih stikih s svojimi domačimi, četudi ga poklic telesno in duševno tako oddalji od njih, kolikor je pač razlike med kmetom in — gardnim častnikom. Pravijo, da je najboljši dokaz za

to, da je kaka rodbina nekaj vredna, to, če „zlahta skupaj drži“, in da je največja kultura — hvaležnost. Andrejka je svoji materi, ko je opešala in živela kot preužitkarica pri sinu, vsak mesec poslal po 5 do 10 goldinarjev. „Oj, ko bi ona vedela, kako sem še danes vesel, da sem ji mogel napraviti vsaj nekaj veselja in poplačati le majhen del svojega velikega dolga, ki bi ji ga ne mogel poplačati nikdar, čeprav bi oba živela 100 let!“

Da se memoari vojaka s 75 leti, ki se v življenju ni mogel baviti ne s slovstvom in ne z javnim življenjem, ne morejo primerjati z dragocenim zgodovinskim gradivom, ki ga vsebujejo n. pr. Šukljetovi Spomini, je jasno. Nekje sem bral, da se človek tem bolj spominja svojega detinstva, čim bliže je grobu. Pri Andrejki je bilo menda res tako. Iz svojih otroških let pripoveduje marsikaj, kar bo pač zanimalo predvsem njegove sorodnike in ljudi, ki osebno poznajo kraje in osebe, ki se v knjigi omenjajo. Bravec, ki tega ne pozna, bo iz tega dela knjige z zanimanjem bral odstavke, v katerih se odražajo gospodarske in prosvetne razmere, ki so vladale pred pičlimi sto leti. In takega je v knjigi obilno. Vzemimo n. pr. smrt pisateljevega deda! (Str. 13.) Kako pride do tega, da se včasih najde kje „zaklad“? Pisatelj ded je bil tako varčen, da je brezdvomno moral imeti prihranjene lepe denarce, a živi duši ni povedal, kje ima svoje bogastvo. Ko ga je zadela srčna kap, je mogel zaklicati samo še: „Meta, moj denar!“ Kje ima denar, ni mogel več povedati. Iskanje je ostalo brezuspešno. „Pravili so pa, da je imel mož pisiker cekinov, pokrit s strešno opeko, ki ga je skoraj gotovo zakopal nekje v zemljo. Od tistega časa se še danes govori, da je na Hudmanovem gruntu zakopan zaklad ali „šac“.

Mene je knjiga zanimala predvsem, ko sem prišel do opisa študiranja na gimnaziji; za najboljši del knjige pa smatram opis vojaškega življenja, hudih dni v šentpeterski vojašnici, naporne manevre na Tirolskem, s katerih je marsikaj vojak prinesel domov kal smrtno boleznii, „gorostasno pomanjkanje“, v katerem so živeli gojenci v kadetnici v Innsbrucku — vso čašo pelina, ki jo je pa mladi fant junaško izpraznil, da se je popel do častniškega položaja.

Mislím, da bi se bil tukaj začel najzanimivejši del knjige: življenje slovenskega častnika v avstrijski vojski, ki ga nam vsaj doslej v obliki lastnega življenjepisa ni opisal noben naš pisatelj in ki bi ga bilo danes mogoče opisati nepristransko brez ozira na desno in levo. Škoda, da pisatelju ni bilo dano napisati nadaljevanja, kjer bi nam bil po mojem mnenju lahko podal najzrelejše izkušnje svojega življenja. I. Dolenc.

ZGUBLJENI NOVEC.

(Allon.)

Nekega dne grem po vrtu, kar ugledam dečka, ki je nekaj iskal. Jokal je. Vprašam ga: „Kaj ti je?“ „Mati so mi dali novce, da bi kupil soli, jaz pa sem ga zgubil,“ odvrne. „Ne jokaj,“ mu rečem. „Ta nezgoda se da popraviti. Na, tukaj imaš drug novce in ne jokaj več.“

Deček se mi je lepo zahvalil in je bil zopet vesel. Toda komaj naredim nekaj korakov, že ga ugledam teči za menoj. Ko pride teče k meni, mi ves vesel reče: „Nate, gospod, vaš novce nazaj, kajti našel sem svojega.“

DOBER ODGOVOR.

Swift, eden najslavnejših angleških pisateljev 18. stoletja, pisatelj knjige „Guliverjeva potovanja“, je nekega dne potoval na konju. Spremljal ga je služabnik Tomaž. Zvečer sta se ustavila v neki krčmi in tam prenočevala. Naslednjega dne se je Swift zgodaj zjutraj zbudil. V naglici je izpil kavo; nato je rekel Tomažu, naj mu prinese škornje. Ta mu jih je prinesel. Ko jih je Swift zagledal, je rekel: „Zakaj nisi osnažil čevljev?“ „Ker jih boste na poti takoj umazali,“ je odvrnil Tomaž. „Prav imaš!“ je rekel Swift. Nato je nadaljeval: „Tomaž, odpotovala bova, pripravi mi konja!“ Tomaž se je zelo začudil in odgovoril: „Prosim, gospod, danes nisem še nič jedel.“ Swift pa je rekel: „Zakaj to? Če boš sedaj jedel, boš zopet kmalu lačen!“

NAJBOLJŠE.

(Ratisbonne.)

Trije dečki, trije prijatelji so šli v svoj razred. „Če bom dobro znal, mi bo dal oče novce,“ pravi prvi. Drugi reče: „Učil se bom, da me bo mati objela.“ Zadnji pa vzdihne: „Nič ne bom dobil, ker sem sirota in nimam ne očeta ne matere. Toda vendar se bom potrudil, da bom dobro znal; kajti treba je dobro delati, to je najboljšo!“

Prestavil France Dolenjski.

NAŠI ZAPISKI

Stoletnica slovenskega učenjaka. V času, ko je v Ameriki zatisnil oči svetovnoznani univ. prof. Mihajlo Pupin, se Slovenci spominjamo še drugega svojega rojaka, ki je bil v znanstvenih krogih v drugi polovici preteklega stoletja prav tako kot Pupin in Tesla znan in visoko cenjen. Bil je to Jožef Štefan, ki se je rodil 24. marca 1835 v Št. Petru pri Celovcu v preprosti slovenski hiši.

Desetleten je že začel obiskovati celovško gimnazijo, kjer se je posebno vneto učil svojega materinega jezika in je petnajstleten znal tudi že srbohrvaščino in češčino, kar mu pa ni bilo dovolj: v svojem slovanskem navdušenju se je naučil še ruščine. V petem gimn. razredu je ustanovil literarni krožek, ki je izdajal „Slavjana“, v katerem je Štefan priobčeval svoje pesmi, ki so bile tako dobre, da sta jih „Vedež“ in „Bčela“ ponatisnjevala. V višji gimnaziji se je navdušil za matematiko in fiziko, kar je potem tudi študiral na dunajski univerzi, kjer je napravil 1857 izpite in doktorat. Dotlej je še vedno sodeloval pri naših listih, in sicer v „Novicah“, „Šolskem prijatelju“ in v „Slovenskem glasniku“, pozneje pa se je posvetil izključno svoji znanstveni stroki. Napisal je kakih sto razprav. L. 1863. je bil imenovan za rednega profesorja na dunajski univerzi, bil tudi njen rektor, ostal pa vedno zaveden Slovenec, ki je z zanimanjem zasledoval vse naše kulturno življenje. Umril je 7. januarja 1893. Več o tem našem znanstveniku bo „Mentor“ še prinesel, ker se spodobi, da se ob stoletnici poklonimo manom tega veleuma in spoznamo njegovo delo.

P O M E N K I

Kondor. V Vaših pesmih je marsikaj lepega, tudi neka svejevtrstna svežost je v njih, a razne nelogičnosti v izvajanjih motijo. Zdi se, kakor bi hlatali, da bi dojeli čimveč doživetij, a pri tem pozabljate na organsko nujnost rasti, ki jo mora očitovati tudi pesem. Mislim, da boste tudi to kmalu doumeli. Istotako si lahko zapomnite, da se z besedami tudi ne smete kar tako igrati, ker mora biti vsaka utemeljena na svojem mestu. Preberite n. pr. še enkrat „Topole“ in jih analizirajte: videli boste, kaka zmešnjava je v njih!

P. Gaber. Vaše prve pesmi sem prebral. Niso šeodne, a bral sem že dosti slabših. Vsebinsko so še tako vsakdanje in jezikovno in oblikovno kažejo, da sodobnih pesmi niste prav nič brali. To Vam nujno svetujem, ker po „Dvojni pomladi“, ki je še najboljša, sodim, da se boste sčasoma le naredili.

Šmarnogorski. Nekoliko obrušene pridejo vse tri na vrsto. Oglasite se še kaj!

J. E. To pot je bilo bolje. Kar nikar ne izgubite poguma, če bi vsega ne mogli priobčiti. Nič ni čudnega, če se Vam katera ponesreči. Morda bi se o priliki osebno oglasili, da bi se podrobno pomenila.

Fr. B. Kaj je z Vašo prozo, sprašujete. Ni me navdušila. Jezik je že dober, a vsebinsko in tehnično se mi zdi vse pomanjkljivo.

„Poslednja pot“ bi bila najboljša in bi jo rad priobčil, če bi Stipovo življenje nekoliko bolj novelistično obdelali.

I. P. „Mesto v pokoju“ bo treba še nekoliko opiliti in potem pride na vrsto, druge so pa slabe!

Tiro. Vsebinsko in oblikovno še šibko; ne mislite, da je vsako čustvece že vredno verzov! Takih, kakršne zdaj zmorete, pač, a zato poslane stvari še niso — pesmi! Morda pa se kdaj le povzpnete od „prostaka“ do kake šarže!

France Dolenjski. Morda o priliki vse porabim. Upam, da se boste lepo razvili.

N. M. S. „Trojna bol“ je lepo pisana in tudi po vsebini tehtna, a kaj, ko je le prepovršna skica, prav za prav koncept, ki bi ga morali šele izdelati. Poskusite!

Janko. „Greh“ je boljši ko „Bolnikova pesem“. Le še kaj pošljite, a rajši prozo, ker mislim, da je v njej Vaša moč.

Quilibet. Vaša druga pošiljka me je prepričala, da je v Vas krepek pripovedni talent. Z „Rogačevo smrtjo“ — imenujva jo tako to Vašo sliko s kmetov — ste se pokazali kot zdrav realist, ki znate gledati našega človeka in njegovo življenje tako ostro, da Vam morem prerokovati še lepo prihodnost na književnem polju, ako se boste v tem pravcu razvijali. Tudi jezik in stil sta že prav lepo uglajena. Sliko bi prav rad priobčil, a se mi zdi, da bi motivno spadala bolj v kak drug list. In tudi preobširna je za „Mentorja“. Pošljite mi še kaj, a krajše! Ona prva bo že o priliki prišla na vrsto, če ne v zadnji številki, pa drugo leto! Pozdravljeni!

Ljubo. Tudi Vas moram pohvaliti. Niste tako močni ko Quilibet, bolj sentimentalno pišete, a vendar prijetno. „Zvončki“ so še nekaka vaja, pa dobra, „Tovariš Lojze“ je pa že toliko zrel, da ga priobčim, ko mi bo dopuščal prostor.

Frančišek Ks. S. „Slepem“ sem zadovoljen in pričakujem, da se boste prihodnje leto češče oglašali!

V. R. „Rada“ je res najboljša. Motiv je prav zanimiv, samo začetek in konec sta radi materinega groba nekoliko v nesoglasju, kar se pa da brez težave popraviti. In še nekaj: po oni nalogi bi pričakoval namesto sedanjega nekoliko sentimentalnega prijateljstva novelistično poanto — srečanje z očetom, s pravim očetom. Tako bi bila ta zgodba res življenska. Nemara jo bom sam v tem smislu zaobrnil. — „En dan v šoli“ ste označili kot poskušnjo in moram reči, da ste šolsko življenje dobro podali, samo škoda, da niste obdelali še slovenske ure! Rad bi vedel, kako se imate ob Brezniku, proti kateremu še toliko grešite. Priporočam Vam, da ga v bodoče nikar ne zanemarjajte! — „Rodil se je človek“ je nekak pendant k „Radi“, a je le referativno očitran, kar je premalo za zgodbo, v kateri naj bo napeto in razgibano dejanje. Taka je tudi Vaša zgodba o igralci — skica, ki jo boste morda kdaj pozneje vse globlje zajeli. Per aspera ad astra in pozdravljeni!

Popravi! V zadnjem verzu predzadnje kitiče Prešernovega polatinjenega „Orglarja“ (Št. 7, str. 153) beri namesto škratovih „metibus“ pravilno: m o t i b u s, kar je vsak dobri latinec pač že sam popravil!

Naročnikom!

S prihodnjo dvojno številko Mentor zaključil svoj XXII. letnik! Kaj je Vaša dolžnost? Da čimprej poravnate naročnino! Mnogo, mnogo jih je še, ki jo dolgujejo. Ne odlašajte, ne povzročajte upravi nepotrebnih stroškov z opomini in nakažite takoj, ko dobite to številko, naročnino! Če bi bil med naročniki kak mecen, ki bi hotel še posebej podpreti naš edini dijaški list, bi bili še prav posebno veseli! S prvim, ki bi se tako oglašil, začnemo priobčevati prispevke za »Mentorjev tiskovni sklad«, kot ga imajo že nekateri listi. Na delo za naš najstarejši dijaški list!

NOVA ZALOŽBA

V LJUBLJANI

KONGRESNI TRG 19.

Šolske potrebščine

za vse šole, učila, zvezki, barve, risalno in teh. orodje, nalivna peresa

Knjige:

šolske, leposlovne in znanstvene. Tuja, zlasti mladinska literatura v vseh jezikih. — Cankarjevi in Finžgarjevi zbrani spisi.

PO ZELO NIZKI
CENI

odlični prevodi iz klasične literature: Sophokles-Sovre: Kralj Oidipus, Euripides-Sovre: Bratski spor, Shakespeare-Zupančič: Julij Cezar, Beneški trgovec. — V naši založbi je izšla dr. Jak. Kelemina: Literarna veda.

Pred nakupom

domaćih ali inozemskih knjig, revij, muzikalij itd. obrnite se na

Jugoslovansko knjigarno

r. z. z. o. z.

Ljubljana

Pred škofijo

Ima stalno bogat sortiment slovenskih in tujejezičnih leposlovnih ter znanstvenih knjig ● zbirko žepnih slovarjev in učbenikov ● šolske knjige ● **Naročniki** knjižnih zbirk (leposlovne — ljudske knjižnice ● zbirke domačih pisateljev in Kosmosa) uživajo pri nakupu knjig domače zaloge ● **25% popust** (izvzemši šolskih)

Zahtevajte brezplačno cenike lastne založbe in knjižnih zbirk

DOM. ČEBIN

PREMOG - DRVA - KOKS

TELEFON
25 - 56

LJUBLJANA
VOLFOVA ULICA 1

